

Trygge idrætsfællesskaber

En undersøgelse af trivsel og grænseoverskridende oplevelser i idrætsforeninger- og klubber.
Udført af Analyse & Tal på opdrag fra DGI med sparring fra Sex & Samfund.

Udarbejdet af

Analyse & Tal F.M.B.A på opdrag af DGI
Lygten 39
2400 København NV
www.ogtal.dk

Databehandling, research, analyse, design & tekst

Tali Mørch, Lisbeth Palmhøj Nielsen, Louis Møgelmoose,
Sigrid Nielsen Saabye, Line Pommerencke-Vilmand og
Cecilie Astrupgaard

For mere information kontakt

Tali Mørch
Tlf. 25396150
tali@ogtal.dk

Indhold

- 1 Indledning
- 2 Hovedkonklusioner
- 3 Inklusion & tryghed i idrætsforeninger og -klubber
- 4 Grænseoverskridende oplevelser i idrætsforeninger og -klubber
- 5 Hvilke grænseoverskridende oplevelser har de unge?
- 6 Idrætsmiljøernes betydning for grænseoverskridende oplevelser
- 7 Data, metode & litteratur

Forord

Alle skal være trygge i en idrætsforening

Her har du den første nationale undersøgelse af omfanget af seksuel chikane, grænseoverskridende adfærd og seksuelle krænkelser i landets idrætsforeninger.

En vigtig konklusion på undersøgelsen er, at langt de fleste medlemmer oplever, at det er trygt at være aktiv i en forening. Det skal det naturligvis også være, fordi det er et afgørende udgangspunkt for de tusindvis af forpligtende fællesskaber, som vi mødes i på tværs af alder, køn, etnicitet, præferencer og baggrund. Deltagelse i lokale foreningsfællesskaber styrker vores mentale trivsel, fysiske sundhed og sammenhængskraften i samfundet

En meget vigtig opmærksomhed i undersøgelsen er, at ikke alle oplever at deltage i idrætsforeningens aktiviteter er fri fra uønsket opmærksomhed.

Det er særligt unge kvinder og mænd, LGBT+ personer og medlemmer blandt etniske minoriteter, som i højere grad end andre oplever uønsket seksuel chikane, grænseoverskridende adfærd eller egentlige krænkelser.

En anledning til positive kulturændringer

I DGI er undersøgelsen en vigtig anledning til at genbesøge vores anbefalinger til godt og trygt samvær i idrætsforeningerne. Undersøgelsens konklusioner og

opmærksomheder skal bidrage til dialog og udvikling, også selvom det er følsomt at tale om seksuel chikane, grænseoverskridende adfærd eller egentlige krænkelser. DGI's flere end 6.700 foreninger og engagerede frivillige får redskaber til at arbejde med tryk foreningskultur, der skaber positive idrætsoplevelser for alle.

Vi udgiver nu en række konkrete anbefalinger til vores foreninger om forebyggelse af seksuel chikane. Vi reviderer vores forslag til samværs- politikker i idrætsforeningen. Vi afholder møder, der skal imødekomme de udfordringer, undersøgelsen identificerer.

Tak for et godt samarbejde med analysebureauet Analyse & Tal i forbindelse med udarbejdelse af rapporten og til Sex & Samfund for løbende faglig dialog og sparring om undersøgelsen og anbefalinger til forandring. Også en stor tak til organisationer og andre samarbejds-partnere i den fælles Alliancen mod Seksuel Chikane og en særlig tak til Digitaliserings- og Ligestillingsministeriet, som har finansieret rapporten.

Jeg håber, at undersøgelsen giver anledning til dialog om, hvorvidt vi sammen kan gøre det endnu mere trygt og godt for alle at deltage i idrætsforeningens fællesskaber.

God læselyst.

1

1

Indledning

1

Trygge idrætsfællesskaber

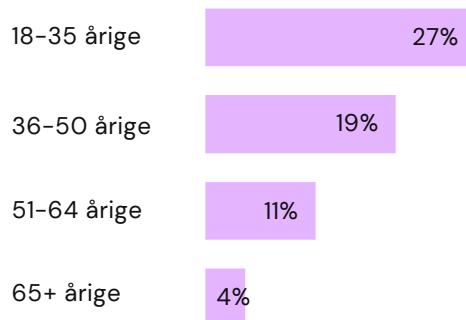
Forenings- og idrætslivet i Danmark er udbredt, og alene har de 6.700 idrætsforeninger under DGI 1,87 millioner medlemmer. Der er ingen tvivl om, at deltagelsen i idrætsaktiviteter bidrager positivt til både fysisk og mental sundhed (Idrættens Analyseinstitut, 2020). For langt de fleste medlemmer er idræt en kilde til glæde, sammenhold og positive oplevelser.

Opdraget for undersøgelsen har været at belyse grænseoverskridende oplevelser for idrætsudøvere generelt. Undersøgelsen viser først og fremmest, at der generelt er høj trivsel blandt idrætsforeningernes medlemmer. Hele 9 ud af 10 oplever, at de kan være sig selv i idrætsregi. Men selvom trygheden er stor, er der stadigvæk grænseoverskridende oplevelser.

Når vi ser på alle aldersgrupper fra 18–99 år som helhed, er der knap 15%, der har haft grænseoverskridende oplevelser i forbindelse med aktiviteter i en idrætsforening- eller klub de seneste 5 år.

Vores resultater viser dog, at det hovedsageligt er unge, der har haft grænseoverskridende oplevelser. Nedenfor i Figur 1.1 har vi opgjort andelen, der har haft minimum én grænseoverskridende oplevelse i idrætsregi de seneste 5 år, fordelt på aldersgrupper:

Figur 1.1: Andel der har haft mindst én grænseoverskridende oplevelse i forbindelse med aktiviteter i en idrætsforening eller -klub de seneste 5 år fordelt på alder

Blandt 18-99 årige danskere der har været medlem af en idrætsforening indenfor de seneste 5 år (n=1.811)

Selvom der optræder grænseoverskridende oplevelser inden for alle aldersgrupper, er der, som man kan se, en klar aldersfaktor. Fordi grænseoverskridende oplevelser er så aldersbetingede, har vi afgrænset undersøgelsen til aldersgruppen 18–50 år.

Det samme aldersspænd anvendes af VIVEs rapport om grænseoverskridende adfærd på tværs af arbejds-, studie-, natte- og fritidsliv (VIVE, 2024).

Vores undersøgelse er baseret på svar fra et repræsentativt udsnit af den danske befolkning. Undersøgelsen blev sendt til 4.395 voksne borgere i Danmark, hvoraf 1.898 personer, der har været medlem af en idrætsforening eller -klub inden for de seneste fem år, deltog. De 18-50 årige udgør 874 personer.

Sammenlignet med andre dele af samfundet (VIVE 2024) kan vi se, at det ikke står lige så slemt til i idrætsforeningerne. Alligevel viser vores undersøgelse, at 27% af de 18-35 årige har haft mindst én grænseoverskridende oplevelse i forbindelse med aktiviteter i en idrætsforening eller -klub de seneste 5 år.

Og nogle grupper har langt højere sandsynlighed for at have grænseoverskridende oplevelser. Det gælder særligt unge, LGBT+ personer og etniske minoriteter, som er dem, der har flest negative oplevelser i idrætsforeninger og -klubber.

Undersøgelsen er udført på opdrag fra DGI og er lavet i samarbejde med Sex & Samfund af Analyse & Tal. Vi håber, at rapporten vil give et indblik i omfanget og karakteren af grænseoverskridende oplevelser i danske idrætsfællesskaber.

Hvad er grænseoverskridende oplevelser?

Forskningen har endnu ikke fundet en fast terminologi for grænseoverskridende oplevelser. Der er dog bred enighed om, at det er nyttigt at forstå, at der findes forskellige niveauer af sådanne oplevelser. Vi har valgt at bruge den samlede betegnelse 'grænseoverskridende oplevelser', og har udarbejdet tre niveauer, som er inspireret af sexismetrekanten (ESPD). Vi har nedenfor medtaget de konkrete grænseoverskridende oplevelser, der bliver spurgt ind til i spørgeskemaundersøgelsen.

Krænkelser og seksuelle overgreb

- At nogen har haft/forsøgt at have sex med dig uden dit samtykke eller mod din vilje
- At nogen har forsøgt at presse dig til seksuelle tjenester
- At nogen har præsenteret sig seksuelt eller uønsket nøgen foran dig uden dit samtykke
- At nogen har delt intime billeder eller videoer af dig mod din vilje

Uønsket seksuel opmærksomhed

- Uønsket fysisk kontakt eller berøring under udøvelse af selve idrætsaktiviteten
- Uønsket fysisk kontakt, som ikke var en del af idrætsaktiviteten
- At få gentagne uønskede invitationer til dates
- At blive tiltalt eller omtalt med seksuelle undertoner på en ubehagelig måde (fx gennem seksuelle jokes eller bemærkninger)

Ubehagelige og chikanerende oplevelser

- At blive stillet ubehagelige/nedsættende spørgsmål om din seksualitet eller dit køn
- At det er ubehageligt at være i et omklædningsrum pga. din seksualitet eller dit køn
- At få uønskede kommentarer om dit udseende (fx til din krop eller dit tøj)
- At få taget billeder eller optaget video mod din vilje
- At nogen har sendt dig ubehagelige eller uønskede beskeder (fx på sociale medier eller sms)

2

2

Hoved-
konklusioner

2

#1 Idrætsforeninger og -klubber føles trygge og inkluderende for langt de fleste

De danske idrætsforeninger og -klubber udmærker sig ved en høj grad af tryghed og inklusion. Mere end 9 ud af 10 medlemmer føler, at de kan være sig selv og har det godt med de andre medlemmer. Dog er der et område, hvor der er plads til forbedring. Hver femte føler sig i mindre grad eller slet ikke inkluderet i sociale aktiviteter uden for den organiserede træning.

Trænere i idrætsforeningerne er særdeles vellidte. Over 9 ud af 10 medlemmer rapporterer, at de har et godt forhold til deres træner, og at træneren skaber et trygt træningsmiljø. 87% mener, at træneren håndterer negativ adfærd effektivt, hvilket bidrager til et positivt miljø. Hele 80% af medlemmerne svarer positivt på alle tre spørgsmål om deres opfattelse af deres træner.

Det er positivt, at flertallet har et godt forhold til deres træner. Når vi sammenholder dette med spørgsmål om tryghed og inklusion, ser vi en stærk sammenhæng. Medlemmer med et godt forhold til deres træner oplever nemlig en markant højere grad af tryghed og inklusion end andre medlemmer.

Dette tyder på, at et godt forhold mellem trænere og medlemmer i idrætsforeningerne er en væsentlig markør for gode fællesskaber, da trænere ikke kun forbedrer sportslige præstationer, men også styrker den generelle trivsel i klubben.

#2 Selvom trygheden er stor, er der stadigvæk grænseoverskridende oplevelser i idræt

Selvom der generelt opleves en høj grad af tryghed og inklusion i de danske idrætsforeninger, har 23% af medlemmerne i alderen 18-50 år haft grænseoverskridende oplevelser i forbindelse med deres idrætsforening eller -klub indenfor de sidste fem år.

- 18% af medlemmerne har oplevet 'Ubehagelige og chikanerende oplevelser'
- 11% har oplevet 'Uønsket seksuel opmærksomhed'
- 7% har oplevet 'Krænkelser og overgreb'

Disse tal viser, at selvom flertallet føler sig trygge i idrætsregi, er der stadig nogle, der har grænseoverskridende oplevelser.

VIVE (2024) har gennemført en grundig kortlægning af danskernes erfaringer med grænseoverskridende oplevelser generelt. Selvom vores undersøgelse viser, at det ikke står lige så slemt til i idrætsforeningerne som i andre dele af samfundet, er det stadig vigtigt at få belyst, hvilke udfordringer medlemmerne oplever, samt hvilke grupper der er særligt udsatte.

Også i idrætsforeningerne er der brug for handling for at forebygge og håndtere disse hændelser. Det er afgørende at tage skridt for at beskytte alle medlemmer og skabe et trygt miljø for alle.

#3 Grænseoverskridende oplevelser er markant mere udbredt blandt unge end ældre

Al forskning peger på, at yngre mennesker generelt har langt flere grænseoverskridende oplevelser end ældre mennesker (senest VIVE, 2024). Dette gør sig også gældende i idrætsforeninger og – klubber. Fordi de grænseoverskridende oplevelser er væsentligt højere for yngre end for ældre, og for at kunne sammenligne vores fund med lignende undersøgelser, har vi valgt at indkredse denne undersøgelse til at omhandle de 18–50 årige.

Hvis vi skal tegne et billede af grænseoverskridende oplevelser i idræt for alle i alderen 18–99 år, er der 15%, der har haft én eller flere grænseoverskridende oplevelser inden for de seneste fem år. Bryder vi tallene ned på enkelte aldersgrupper med grænseoverskridende oplevelser, er der dog en klar aldersdimension.

- 27% blandt de 18–35 årige
- 19% blandt de 36–50 årige
- 11% blandt de 51–65 årige
- 4% blandt de 65–99 årige

Zoomer vi ind på den alvorligste kategori, 'Krænkelser og overgreb', finder vi en endnu stærkere aldersfaktor. Hvor 9% blandt de 18–35 årige har oplevet krænkelser og overgreb, gælder det for mindre end 1% blandt de 65–99 årige.

#4 Etniske minoriteter og LGBT+ personer har markant flere grænseoverskridende oplevelser

Det er ikke kun unge, der har en oversandsynlighed for at have grænseoverskridende oplevelser. Det gælder også for etniske minoriteter og LGBT+ personer.

I litteraturen om seksuelt grænseoverskridende oplevelser er det et kendt problem, at minoriserede personer har påfaldende flere oplevelser med grænseoverskridende adfærd end andre. Eksempelvis viser VIVE (2024), at LGBT+ personer er i højrisikogruppen for at være udsat for kønskrænkende adfærd, seksuel tvang samt uønsket opmærksomhed både fysisk og verbalt.

I denne undersøgelse finder vi, at både etniske minoriteter og LGBT+ personer er en lille, men langt mere udsat gruppe. Blandt etniske minoriteter har hele 56% haft mindst én grænseoverskridende oplevelse i idrætsregi, og det samme gør sig gældende for 46% af LGBT+ personer.

Dette peger på, at man som idrætsforening skal være ekstra opmærksom på at beskytte sine i forvejen udsatte grupper, både de større grupper af unge, men i lige så høj grad de små grupper af minoriteter.

#5 Kvinder og mænd har lige mange grænseoverskridende oplevelser

Idrætslivet adskiller sig på flere væsentlige punkter fra andre livssfærer, fx arbejds-, studie- eller nattelivet. For langt de fleste er idræt en fritidsaktivitet, og de danske foreninger og klubber i høj grad drevet af frivillige kræfter. Derudover er flere idrætsgrene kønsopdelte uden et egentligt fællesskab på tværs af køn, bortset fra sociale sammenhænge i idrætsforeningen eller –klubben.

Det kan være årsagen til, at vi *ikke* finder større kønsforskelle i grænseoverskridende oplevelser i denne undersøgelse. Mænd og kvinder rapporterer lige andele af grænseoverskridende oplevelser.

Vi er ikke alene i at finde dette resultat. VIVE (2024) har kortlagt alle livssfærer, fra fritids-, studie- og arbejdsliv, og deres resultater peger i samme retning som vores. Som den eneste sfære finder de inden for organiserede aktiviteter i fritiden en lille, men signifikant, overvægt af mænd med grænseoverskridende oplevelser.

På trods af at langt de fleste danskere enten er medlem i en idrætsforening eller –klub, eller har været det på et tidspunkt i livet, er der så vidt vides ikke nogen, der tidligere har lavet en bred undersøgelse af grænseoverskridende oplevelser i idrætslivet. Det bør undersøges nærmere, hvorfor mænd og kvinder har haft lige mange grænseoverskridende oplevelser inden for idræt, som den eneste sfære af livet.

#6 Der er forskel på idrætsmiljøer, når vi undersøger grænseoverskridende oplevelser

Der er tydelige forskelle på kulturerne inden for forskellige idrætsforeninger og –grene. I denne undersøgelse finder vi, at særligt tennis, fodbold, kampsport og svømning har udfordringer med grænseoverskridende oplevelser.

Inden for fodbold har over 51% af medlemmerne oplevet nedsættende jokes om mænd, kvinder, etniske minoriteter eller LGBT+ personer, mens det samme kun er oplevet af 16% inden for badminton.

Inden for de fire førnævnte idrætsgrene har omkring 1 ud af 4 medlemmer haft oplevelser, der kan kategoriseres som det nederste niveau af trekanten for grænseoverskridende oplevelser, nemlig 'Ubehagelige eller chikanerende oplevelser'. 1 ud af 5 har oplevet 'Uønskede seksuelle tilnærmelser', mens 1 ud af 8 har oplevet 'Krænkelser og overgreb', altså trekantens øverste niveau – altså den mest voldsomme og fysiske form for grænseoverskridende oplevelser (se side 8). Alle fire sportsgrene ligger derfor signifikant over gennemsnittet for grænseoverskridende oplevelser.

Selvom stikprøverne inden for hver idrætsgren i denne undersøgelse er for små til, at vi kan komme i dybden med, hvordan kulturen adskiller sig mere specifikt fra andre idrætsgrene, er det tydeligt, at der skal arbejdes målrettet med kulturændringer. Det er afgørende at udvikle og implementere både strategier for, hvordan man håndterer grænseoverskridende oplevelser, når de opstår, og et beredskab, når grænseoverskridende oplevelser finder sted, for at skabe et miljø, hvor alle medlemmer kan føle sig trygge og inkluderede.

3

3

**Inklusion &
tryghed i
idrætsforeninger
og klubber**

3

Medlemmer trives i idrætslivet

Idrætslivet består af mange forskellige strukturer og kulturer, hvor nogle idrætsgrene er individuelt orienterede, og andre fokuserer på holdfællesskaber. Fælles for dem alle er, at deltagerne indgår i en form for fællesskab.

Resultaterne i dette kapitel viser, at idrætslivet er præget af en høj grad af tryghed og inklusion. For de medlemmer, der har en træner, viser undersøgelsen også, at de er glade for deres træner.

Langt de fleste svarer positivt på, at de har et godt forhold, at træneren skaber et trygt træningsmiljø, og at træneren tager hånd om negativ adfærd.

Ved at sammenholde oplevelserne af tryghed og inklusion med deres oplevelse af træneren, ser vi en tydelig sammenhæng: Medlemmer, der mener, at de har en god træner, føler sig generelt mere trygge og inkluderede.

Flere end 9 ud af 10 medlemmer føler, at de kan være sig selv i forbindelse med deres idrætsaktiviteter, og lige så mange har det godt med de andre medlemmer.

For at belyse graden af tryghed spurgte vi ind til fem forhold som er forskellige udtryk for tryghed, som kan ses i figur 3.1:

- Tryghed i omklædningsrum
- Inklusion i sociale aktiviteter
- Tilpashed i krav til beklædning
- Forhold til andre medlemmer
- Mulighed for at være sig selv

Her kan man se, at langt de fleste (9 ud af 10) føler, at de kan være sig selv i nogen eller høj grad. Det samme gælder for tryghed i omklædningsrum, at føle sig tilpas i beklædningskrav og at have det godt med andre medlemmer.

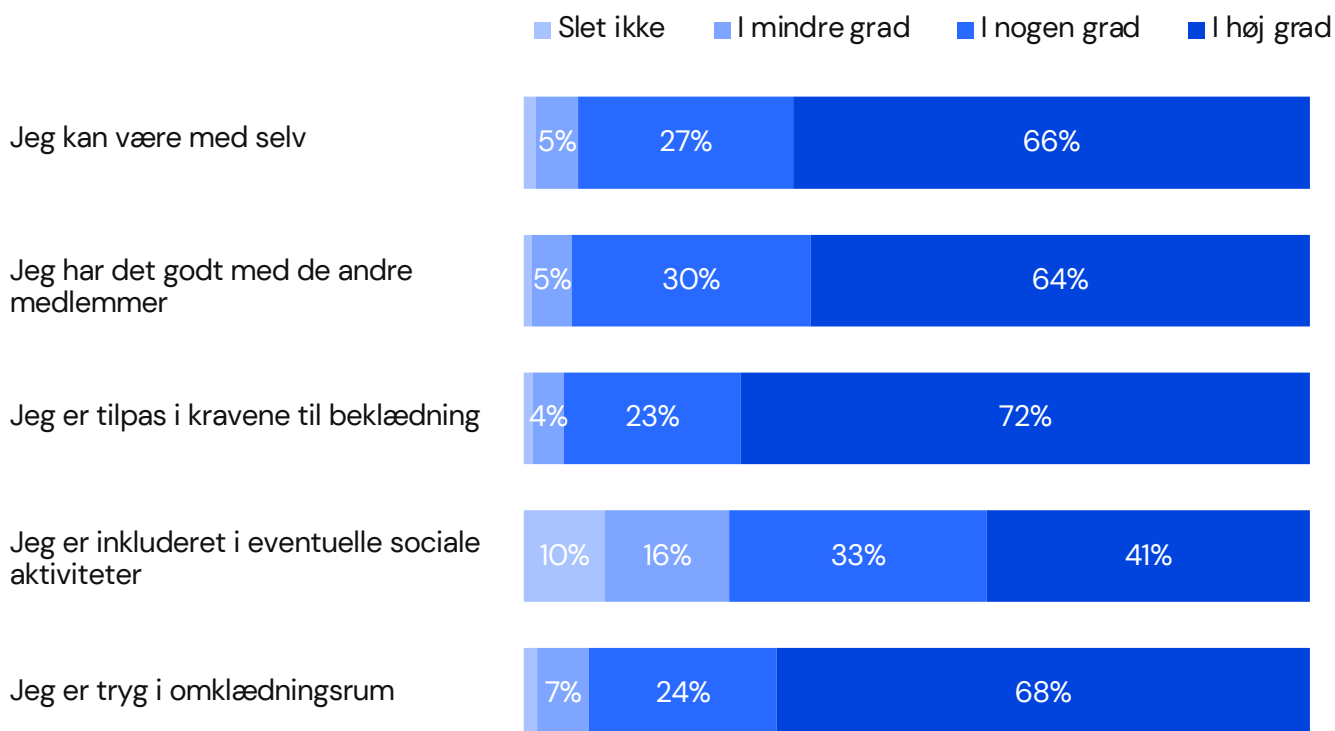
Inden for sociale aktiviteter er der flere, der oplever, at de slet ikke eller i mindre grad føler sig inkluderede. Det gælder for mere end 1 ud af 4.

Andre undersøgelser viser også, at netop sociale aktiviteter kan være en svær størrelse. I en undersøgelse af grænseoverskridende oplevelser blandt universitetsstuderende viser resultaterne, at grænseoverskridende oplevelser hovedsageligt sker i sociale sammenhænge (Analyse & Tal, 2018).

Der er ofte alkohol involveret, som i sig selv kan få nogle mennesker til at overskride grænser, som ikke skal overskrides. Men alkohol i sig selv kan også udelukke grupper, der ikke drikker, såsom gravide, religiøse medlemmer eller afholdsmedlemmer.

I sociale aktiviteter er der også sociale koder, som kan være forskellige på tværs af fx køn eller generationer. Fra andre undersøgelser ved vi, at nogle aktiviteter kan være grænseoverskridende for udsatte grupper (Analyse & Tal, 2022).

Figur 3.1: Når du tænker på dine idrætsaktiviteter i klub eller forening inden for de seneste 5 år, føler du så generelt set, at...

I denne undersøgelse kan vi ikke gå mere i dybden med, hvad der præcis ligger til grund for den større andel, der ikke føler sig inkluderet i sociale aktiviteter inden for idrætslivet.

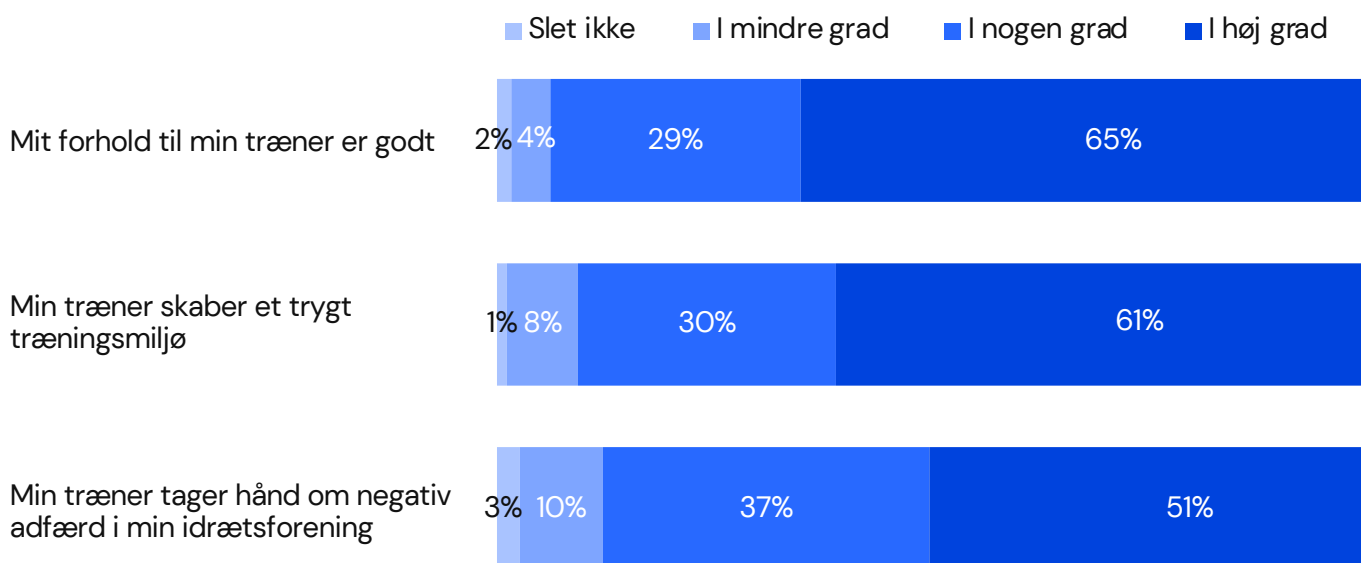
Som man kan se i figur 3.2 oplever langt de fleste, der har en træner, at de har et godt forhold. Hele 94% oplever i nogen eller høj grad, at de har et godt forhold. Der er kun 2%, der slet ikke oplever at have et godt forhold til deres træner.

Til spørgsmålet om de oplever, at deres træner skaber et trygt træningsmiljø, er der lidt færre, der svarer positivt. Dog mener 91%, at deres træner i nogen eller høj grad skaber et trygt miljø.

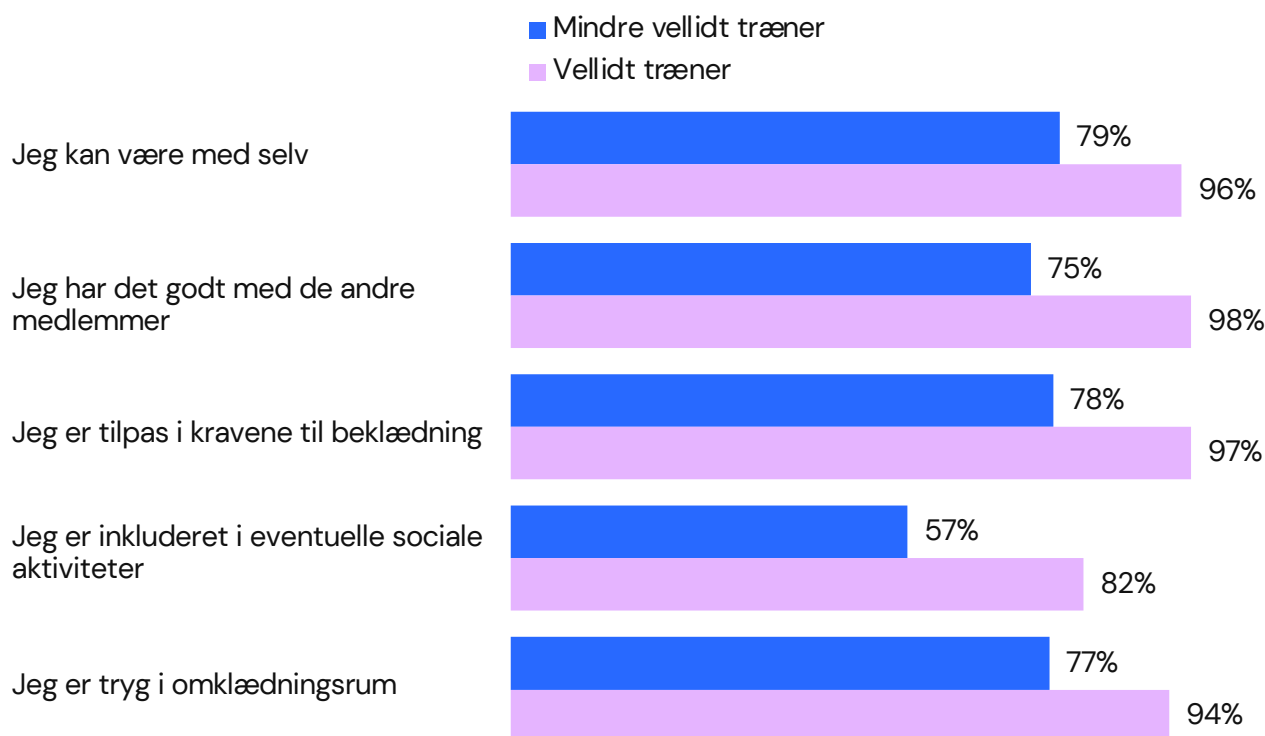
Når det kommer til, hvorvidt træneren tager sig af negativ adfærd, har 88% svaret i nogen eller høj grad. Kun 3% oplever slet ikke, at træneren tager hånd om negativ adfærd, og 10% oplever det i mindre grad.

Tilsammen tegner der sig et generelt billede af at medlemmer har et godt forhold til deres trænere i idrætsforeninger og -klubber.

Figur 3.2: Når du tænker på dine idrætsaktiviteter i klub/forening indenfor de seneste 5 år, i hvor høj grad oplever du at...

Figur 3.3: Andel, som svarer i nogen eller i høj grad til spørgsmålet: "Når du tænker på dine idrætsaktiviteter i klub eller forening inden for de seneste 5 år, føler du så generelt set, at..."

Blandt 18-50 årige danskere der har været medlem af en idrætsforening indenfor de seneste 5 år og som ikke har svaret 'ikke relevant' til ét eller flere af de tre spørgsmål om oplevelse af træneren år (n=572).

For at undersøge sammenhængen mellem hvor trykde træneren er, og hvordan medlemmerne trives, har vi slået de tre spørgsmål i fra figur 3.2 sammen til ét mål:

- **En trykde træner:** Medlemmerne har svaret 'i nogen grad' eller 'i høj grad' til alle tre spørgsmål i figur 3.2
- **En mindre trykde træner:** Medlemmerne har svaret 'i mindre grad' eller 'slet ikke' til ét eller flere spørgsmål i figur 3.2.

Samlet set er det knap 80%, som oplever en trykde træner.

I figur 3.3 har vi sammenholdt, hvor trykde medlemmerne oplever træneren med deres oplevelse af tryk og inklusion.

I figur 3.3 kan man aflæse forskellen inden for alle fem mål for tryk og inklusion, og der er store forskelle alt afhængig af, hvor trykde de oplever deres træner. For alle mål er der mellem 17-25 procentpoint forskel.

De største forskelle kan ses på spørgsmålet om, hvor godt man har det med andre medlemmer, og på spørgsmålet om man er inkluderet i sociale aktiviteter. Her er hhv. 23-25 procentpoint forskel.

Resultaterne tyder på, at træneren har en vigtig rolle i at skabe tryk og inklusion i idrætslivet. Det gælder særligt for fællesskab mellem medlemmerne, både når det gælder relationer mellem medlemmer og sociale sammenhænge.

Nedsættende sprog og jokes i idræt

Selvom trivlsen er høj i de danske idrætsforeninger og –klubber, er der stadigvæk 6%, der svarer, at de i mindre grad eller slet ikke kan være dem selv i forbindelse med deres idrætsaktivitet.

Det kan lyde banalt, men en god tone lægger grunden for god opførsel. Flere studier har vist, at fora med en udbredt grad af såkaldt hverdagssexisme også har lav trivsel og dårlig håndtering af grænseoverskridende adfærd (ESPD).

For at få en indikation af tonen i idrætsforeninger har vi spurgt medlemmer om deres oplevelse af nedsættende jokes om hhv. mænd, kvinder, etniske minoriteter og LGBT+ personer.

I figur 3.4 er opgjort andelen, der har oplevet nedsættende sprogbrug, fordelt

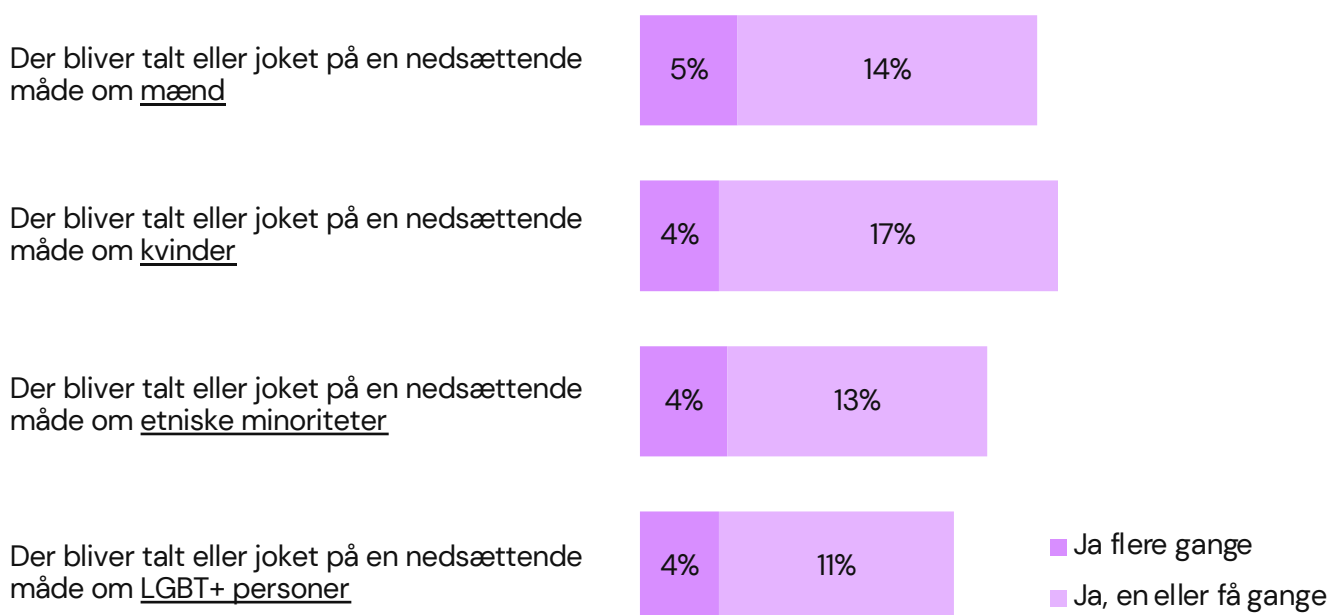
på hvilken type, de har oplevet. Som det fremgår af figuren, er det nedsættende sprog om de forskellige personer nogenlunde ligeligt fordelt blandt de fire grupper.

Det står også klart, at det er de færreste, der har oplevet nedsættende sprog flere gange (4–5%). Der er til gengæld en del, der har oplevet nedsættende sprog én eller få gange (11–17%).

På tværs af de fire grupper har 33% inden for de seneste 5 år oplevet nedsættende sprog om forskellige grupper én, få eller mange gange. Det svarer til hver tredje medlem.

VIVEs undersøgelse (VIVE, 2024) viser, at opfattelsen af sexistiske jokes varierer blandt forskellige demografiske grupper, og at yngre kvinder forholder sig mest afvisende til kønsstereotyper, sexisme og seksuel chikane. Derfor er det vigtigt at forholde sig til, hvordan tonen skal være i de danske idrætsforeninger og –klubber.

Figur 3.4: I hvilken grad har du oplevet følgende i forbindelse med aktiviteter i idrætsforeninger/klub de seneste 5 år?

4

**Grænseoverskridende
oplevelser i idræts-
foreninger og klubber**

4

Grænseoverskridende oplevelser finder sted i idræt

Som vi så i forrige kapitel er idrætslivet i Danmark generelt præget af en høj grad af trivsel. For langt de fleste udøvere er idræt en kilde til glæde, sammenhold og positive oplevelser.

Imidlertid er der også en mindre, men ikke uvæsentlig, gruppe af medlemmer, der har haft grænseoverskridende oplevelser i forbindelse med deres deltagelse i idrætslivet. Dette kapitel har til formål at belyse omfanget af disse uønskede oplevelser og identificere de grupper, der er særligt udsatte.

Vores resultater viser, at 23% har haft mindst én uønsket oplevelse i de seneste 5 år. De grænseoverskridende oplevelser dækker over alt fra ubehagelige oplevelser, seksuelle tilnærmelser til deciderede overgreb og krænkelse. Disse oplevelser kan variere fra diskrimination og mobning til mere alvorlige former for chikane og eksklusion. I kapitlet belyser vi de enkelte spørgsmål.

Særligt unge personer, der tilhører etniske minoriteter, og personer med en anden seksuel orientering end heteroseksuel, oplever i højere grad end andre grænseoverskridende oplevelser i idræt.

Ved at undersøge og fremhæve disse udfordringer, sigter vi mod at skabe en større bevidsthed og forståelse for,

hvordan vi kan sikre et inkluderende og trygt idrætsmiljø for alle.

Undersøgelsen fra VIVE (2024) bekræfter, at minoriteter i særdeleshed bliver udsat for grænseoverskridende handlinger. Såfremt de har haft grænseoverskridende oplevelser, er det ovenikøbet sværere for dem at få hjælp. Her peger de specifikt på, at der for foreningerne er et uforløst potentiale til at imødegå seksuelt grænseoverskridende adfærd.

Selvom 23% har haft en grænseoverskridende oplevelse i forbindelse med deres idrætsliv indenfor de sidste 5 år, ligger niveauet lavere end i lignende undersøgelser af andre sfære. Til sammenligning er tallet 35% i ungdomspolitiske fællesskaber, som er en anden form for frivillig fritidsaktivitet (Sex & Samfund og Børns Vilkår, 2021). Ser vi bredt på alle livssfærer, finder VIVE (2024), at 60% mænd og 78% kvinder har haft grænseoverskridende oplevelser. Vores undersøgelse har dog andre spørgsmålsformuleringer og tidsperioder end de to undersøgelser. VIVEs undersøgelse spørger kun indenfor det seneste år, mens Sex & Samfund og Børns Vilkår spørger ind til en toårig periode. Det er derfor interessant at denne undersøgelse finder et lavere niveau af grænseoverskridende oplevelser på trods af, at vi spørger længere tilbage i tiden.

Tre grader af grænseoverskridende oplevelser

I afdækningen af grænseoverskridende oplevelser ligger en masse fra- og tilvalg. Valget af spørgsmål læner sig op ad lignende undersøgelser og spørger så præcist som muligt ind til forskellige oplevelser, for så vidt muligt at indfange alle oplevelser, der er oplevet som seksuelt grænseoverskridende.

Her er det vigtigt, at oplevelserne bliver så konkrete som muligt.

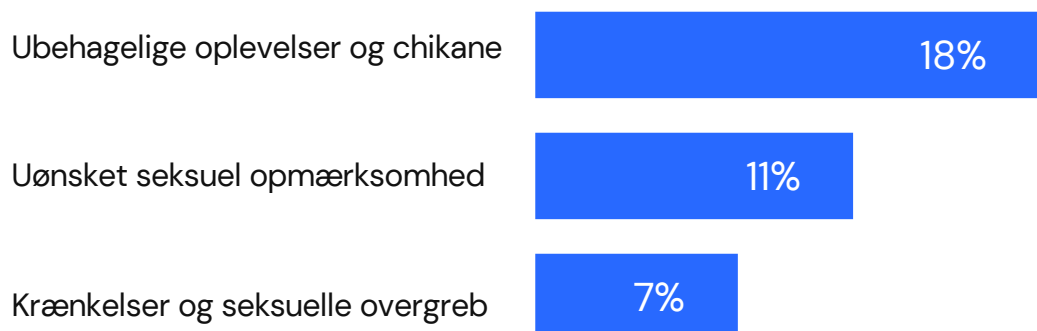
Da denne undersøgelse har fokus på seksuelt grænseoverskridende oplevelser, har vi valgt at inddele grænseoverskridende oplevelser i tre kategorier (se definitioner på side 8). Med de tre inddelinger har vi forsøgt at afspejle graden af alvor. Det har vi gjort, selvom oplevelser inden for alle tre kategorier kan påvirke medlemmer forskelligt.

For eksempel kan en bemærkning om udseende give et negativt selvbillede langt ind i voksenlivet, såvel som at gentagne invitationer i svære tilfælde kan resultere i egentlig stalking.

Disse tre inddelinger giver derfor ikke indblik i, hvilke konsekvenser oplevelserne har haft for den enkelte. De afspejler udelukkende karakteren af oplevelserne.

I figur 4.2 har vi opgjort grænseoverskridende oplevelser i de tre kategorier, hvor man kan se, at 18% har haft ubehagelige oplevelser, 11% seksuelle tilnærmelser og 7% krænkelse og overgreb. På tværs af de tre kategorier har 23% oplevet én eller flere grænseoverskridende oplevelser. På de næste sider uddybes de tre kategorier.

Figur 4.2: Andel, der har oplevet ubehagelige oplevelser og chikane, uønsket seksuel opmærksomhed eller krænkelse og overgreb i forbindelse med aktiviteter i en idrætsforening eller -klub de seneste 5 år

”

Jeg har oplevet sjofle og nedsættende kommentarer fra mænd (...) som “du ved ingenting om træning, du er kvinde,” “du er en luder,” “her er 400 kr., kan vi så lige mødes på toiletterne?”.

Det har ikke fået de store konsekvenser, men de får ikke mig ned med nakken. Jeg ved, det er dem, der er galt på den.

Jeg har ikke bedt om hjælp. Og da det primært ikke er holdsport, så er det svært at konfrontere og skabe en bedre kultur. Har også selv forsøgt at snakke sund fornuft med nogen af dem.

Heteroseksuel kvinde 48 år, etnisk majoritet

1. Ubehagelige oplevelser og chikane

Den første kategori, 'Ubehagelige oplevelser og chikane', dækker over de fem oplevelser, som ses i figur 4.3. Det er 18% af deltagerne i undersøgelsen – altså, næsten hver femte – der har haft mindst én af de fem oplevelser med chikane.

Til sammenligning finder VIVE (2024), at 32% har oplevet uønskede seksuelle kommentarer og 27% uønskede beskeder med seksuelt indhold i løbet af de sidste 12 måneder.

Idrætsaktiviteter har ofte kroppen i centrum, og fysik kan ofte spille en rolle ift. performance, ligesom det indebærer omklædning og bad. Derfor er det måske ikke overraskende at af de fem oplevelser, vi har spurgt ind til, er det uønskede kommentarer om ens udseende,

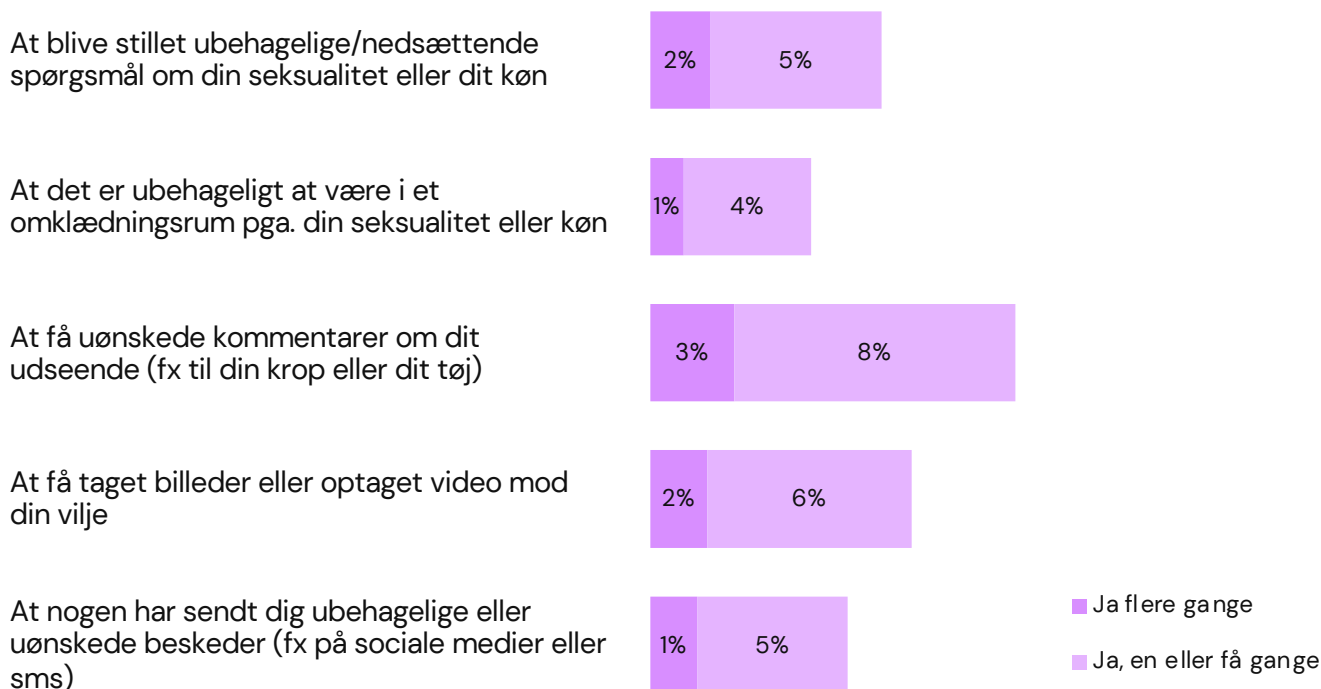
som flest har oplevet en eller flere gange i løbet af de seneste 5 år – faktisk har 11% haft denne oplevelse.

Relateret hertil er ubehagelige eller nedsættende spørgsmål om køn og seksualitet, hvilket er noget 7% har oplevet. Vi kan desuden se, at LGBT+ personer har langt flere grænseoverskridende oplevelser sammenlignet med gennemsnittet (se side 29).

Et sidste fund, der er værd at fremhæve, er, at 8% har oplevet, at der blev taget billeder eller video af dem mod deres vilje. Vi ser særligt denne tendens blandt de unge (side 33), hvor smartphones er en naturlig del af alle aspekter af hverdagen, også i idrætsforeningerne og – klubberne.

En artikel i Folkeskolen (2023) viser, at syv ud af 10 skolebørn ikke vil i bad efter idræt. Artiklen peger på, at frygten for at få taget billeder eller videoer er en væsentlig årsag til dette.

Figur 4.3: Har du inden for de seneste 5 år oplevet følgende i forbindelse med aktiviteter i din idrætsforening eller klub?

”

Jeg er blevet kaldt kraftig og tyk, da jeg ikke kan bevæge mig ret meget pga. nedslidningsskader. Når jeg så siger fra til opgaver eller andet, bliver der kigget skævt eller kommenteret, da "en stor mand som mig jo burde.." og "bla bla bla"

Derfor stoppede jeg.

Heteroseksuel mand, 46 år, etnisk majoritet

2. Uønsket seksuel opmærksomhed

Den næste og mere alvorlige kategori omhandler 'Uønsket seksuel opmærksomhed'.

Her er der forventeligt færre, der har haft mindst én af de fire oplevelser vist i figur 4.4. Dog er det stadig hver tiende (11%), der har haft mindst en af oplevelserne én eller flere gange inden for de seneste 5 år.

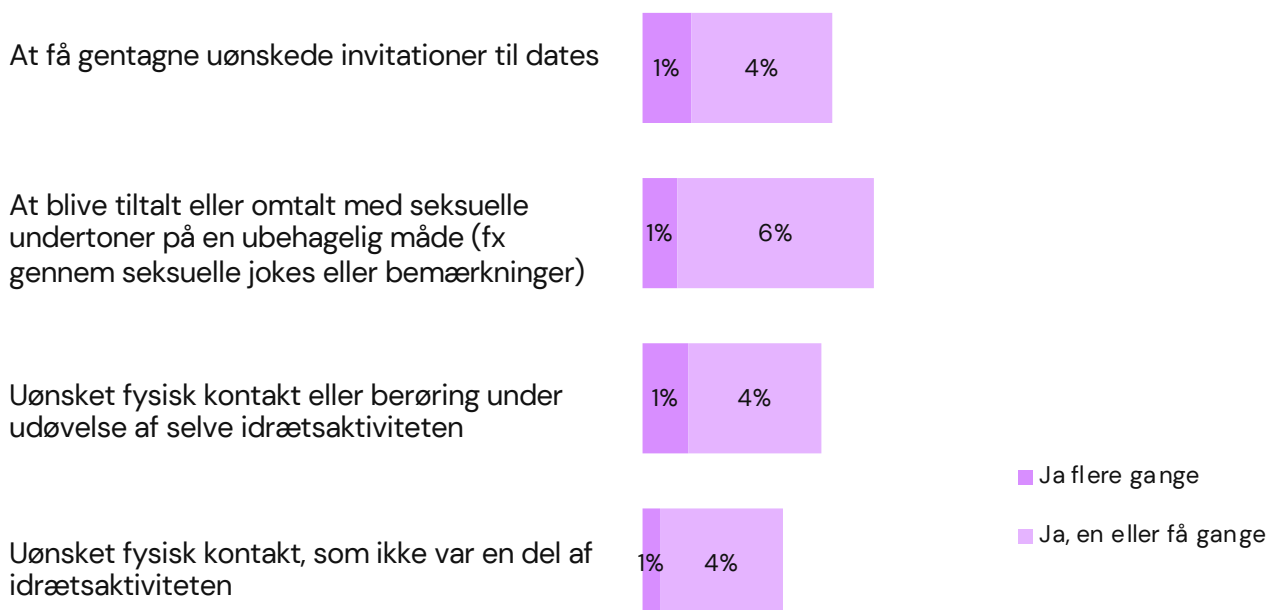
Mellem 5-7% af deltagerne i undersøgelsen har haft én af de fire oplevelser. Selvom 'At blive tiltalt med seksuelle undertoner på en ubehagelig måde' har en lidt større andel (7%) end 'Uønsket fysisk kontakt eller berøring under udøvelse af selve idrætsaktiviteten' (5%) er der ingen signifikante forskelle mellem andelen i de fire spørgsmål.

De to nederste spørgsmål omhandler uønsket fysisk kontakt og viser, at det foregår i lige høj grad i forbindelse med udførelsen af idrætsaktiviteten som i anden sammenhæng med idrætsklubben. Andelen, der har oplevet uønsket fysisk kontakt (5%), er betydeligt lavere end de generelle målinger i VIVEs undersøgelse, hvor 23% har oplevet uønsket fysisk kontakt vel at mærke inden for det seneste år (VIVE, 2024).

Det samme gælder uønskede invitationer til dates (5%), der også er væsentligt lavere end gennemsnittet i VIVE-undersøgelsen. Her har hele 14% oplevet at få uønskede anmodninger om dates (VIVE, 2024).

Selvom tallene er lavere i idrætsforeningerne og -klubberne, er seksuel uønsket opmærksomhed grænseoverskridende og kan have store konsekvenser – fx kunne man forestille sig, at medlemmer, der oplever det flere gange, har større risiko for at melde sig ud.

Figur 4.4: Har du inden for de seneste 5 år oplevet følgende i forbindelse med aktiviteter i din idrætsforening eller klub?

”

Bemærkninger som: "du er for sexet til at spille så godt" eller direkte 'sextilbud'. Jeg har også oplevet tilråb på banen, hvilket er ydmygende, samt mænd der kommer nøgne ind i kvindeomklædningen.

Heteroseksuel kvinde, 53 år, etnisk majoritet

3. Krænkelser og seksuelle overgreb

Den tredje og mest alvorlige kategori af uønskede oplevelser er 'Krænkelser og seksuelle overgreb' – denne kategori dækker over de fire oplevelser vist i figur 4.5. De fire oplevelser er så alvorlige, at de omhandler grænseoverskridende adfærd, der er decideret ulovlig.

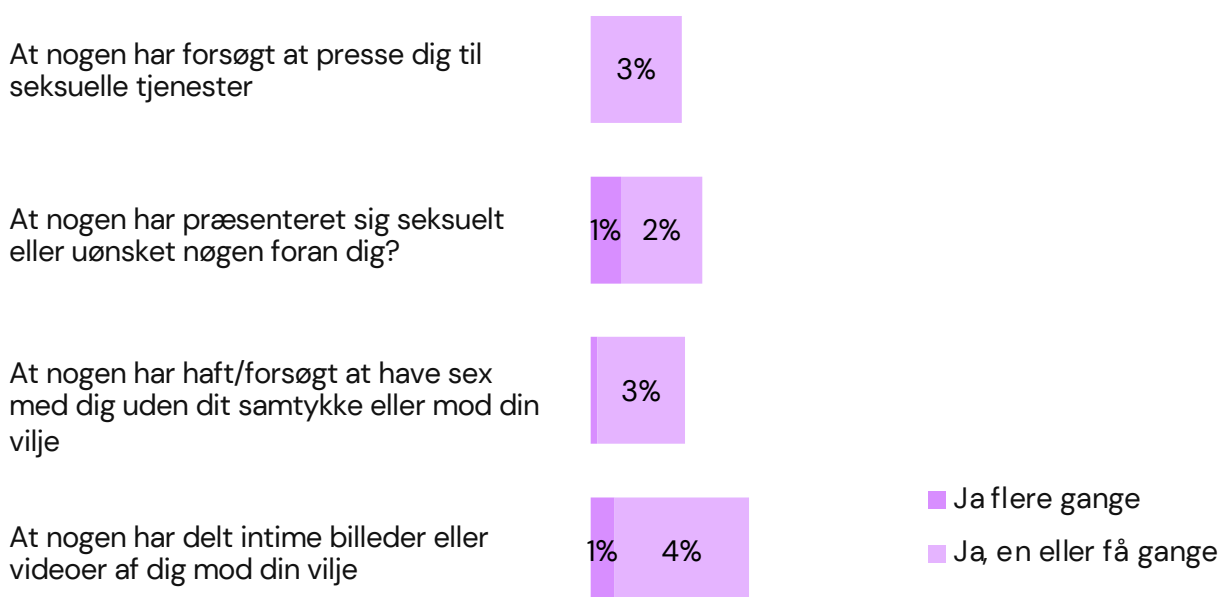
Den oplevelse, som flest har haft, er at få delt intime billeder mod sin vilje (5%). Det er strafbart at dele intime videoer og billeder i Danmark, og det er alvorligt, at hver tyvende har oplevet det inden for de seneste 5 år. Som vist i figur 4.3 har 8% oplevet at få taget billeder eller videoer mod deres vilje. Da hverken optagelser eller deling sker under selve idrætsaktiviteten, kan det være svært for

idrætsforeningen eller –klubben at opdage. Det er dog vigtigt, at medlemmer kan føle sig trygge, også i omklædningsrummene.

Dette fund kan også være relateret til de 8%, der slet ikke eller i mindre grad føler sig trygge i omklædningsrum, som vi så i figur 3.1.

3% af medlemmerne har oplevet forsøg på sex uden samtykke. Dette tal ligger, som et af de eneste, *ikke* under landsgennemsnittet (VIVE, 2024). VIVEs tal er dog inden for det seneste år, mens vores er inden for de seneste 5 år. Selvom det er en lille andel medlemmer, der har haft disse oplevelser, er det helt essentielt, at foreningerne er forberedt på håndtering af den slags hændelser, hvis de sker.

Figur 4.5: Har du inden for de seneste 5 år oplevet følgende i forbindelse med aktiviteter i din idrætsforening eller klub?

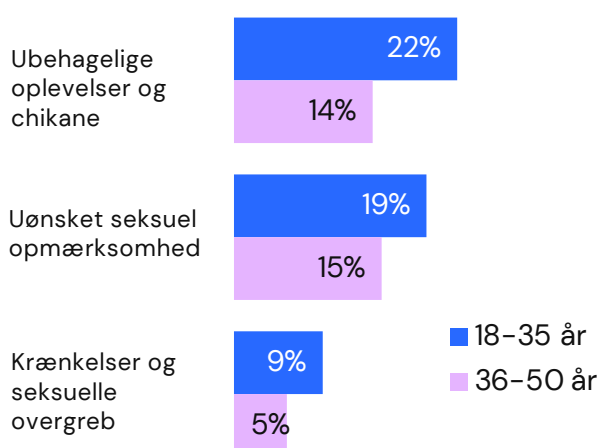

Unge, etniske minoriteter og LGBT+ personer er de mest udsatte grupper i idræt

De tre grupper af medlemmer, der er mest udsatte ift. uønskede oplevelser, er unge mellem 18 og 36 år, etniske minoriteter samt LGBT+ personer.

Disse grupper skiller sig ud hver især, men et medlem der fx både er homoseksuel og ung vil formentlig være ekstra udsat. Tallene i denne undersøgelse for LGBT+ personer og etniske minoriteter er dog for lave til at vise dette intersektionelle perspektiv.

Figur 4.6: Andel, der har oplevet ubehagelige oplevelser, seksuelle tilnærmelse eller krænkelse og overgreb i forbindelse med aktiviteter i en idrætsforening eller –klub de seneste 5 år

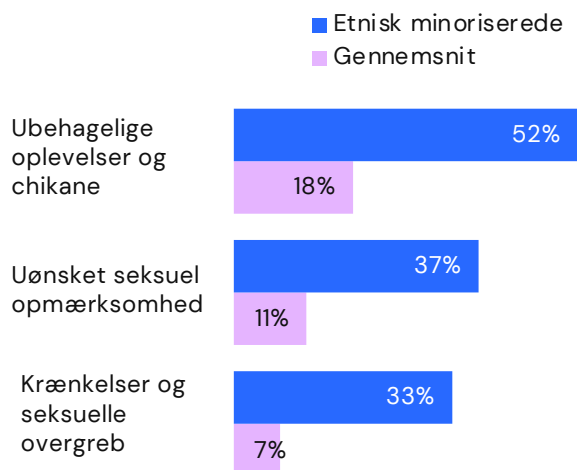
Blandt 18-50 årige danskere der har været medlem af en idrætsforening indenfor de seneste 5 år (n=874)

Unge har flere grænseoverskridende oplevelser

Deler vi medlemmer i undersøgelsen op i alderskategorierne 18-35 år og 36-50 år, ser vi signifikante forskelle for alle tre kategorier af uønskede oplevelser. Den unge gruppe er altså vigtig at have fokus på, da det også er dem, der er fremtiden i foreningslivet.

I kapitel 5 zoomer vi ind på de konkrete oplevelser, hvor de unge skiller sig ud for at komme nærmere på de problemstillinger, der er vigtigst at tage fat på for at sikre unges tryghed i idrætsforeninger og klubber.

Figur 4.7: Andel, der har oplevet ubehagelige oplevelser, seksuelle tilnærmelse eller krænkelser og overgreb i forbindelse med aktiviteter i en idrætsforening eller – klub de seneste 5 år

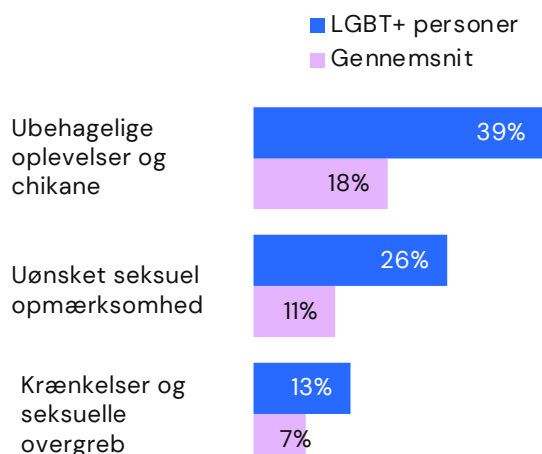
Blandt 18-50 årige danskere der har været medlem af en idrætsforening indenfor de seneste 5 år (Gennemsnit n=874) (Etniske minoriteter n=54)

Etniske minoriteter

I endnu højere grad end de unge oplever etniske minoritetsmedlemmer at være udsat for grænseoverskridende handlinger. Lige over halvdelen har haft mindst én gang ubehagelige oplevelser og chikane. 37% har oplevet uønsket seksuel opmærksomhed, og hver tredje har oplevet krænkelser og seksuelle overgreb.

Denne gruppe er den mest udsatte gruppe af medlemmer i idrætsforeninger og – klubber. Dette fund understøttes af Alliance for et trygget natteliv (2023), der netop peger på, at etnisk minoriserede er udsat for flere grænseoverskridende hændelser. Sex & Samfund og Børns Vilkår (2021) finder ligeledes, at etniske minoriteter og LGBT+ personer oplever mindre trivsel i politiske ungdomsorganisationer (Sex & Samfund og Børns Vilkår 2021).

Figur 4.8: Andel, der har oplevet ubehagelige oplevelser, seksuelle tilnærmelse eller krænkelser og overgreb i forbindelse med aktiviteter i en idrætsforening eller – klub de seneste 5 år

Blandt 18-50 årige danskere der har været medlem af en idrætsforening indenfor de seneste 5 år (Gennemsnit n=874) (LGBT+ personer n=69)

LGBT+ personer

LGBT+ personer er ligesom etniske minoritetsmedlemmer signifikant overrepræsenteret i alle kategorier af uønskede oplevelser, som det er vist i figur 4.8. De ligger langt over gennemsnittet for alle medlemmer af danske idrætsforeninger og – klubber.

Fra undersøgelsen om udfordringer og barrierer for LGBT+ personer i idrætsforeninger (Analyse & Tal, 2020) ved vi, at LGBT+ personer har en lang række barrierer for deltagelse i idrætsforeninger, fx nedsættende sprogbrug og ubehagelige oplevelser i omklædningsrum. Vi ved fra undersøgelsen, at uønskede oplevelser hurtigt kan føre til udmelding.

VIVE (2024) viser også, at køns- og seksuelle minoriteter er særligt udsatte, og at de samtidig i mindre grad end majoriteten har mulighed for at få hjælp i tilfælde af overgreb.

”

Der er bare en sexistisk og homofobisk jargon i idrætsmiljøet. Så de har bare gjort grin med, at jeg er homo. Ikke for at mobbe, men fordi det er sådan, jargonen er.

Homoseksuel mand, 24 år, etnisk majoritet

Kvinder og mænd har lige mange grænseoverskridende oplevelser

Køn spiller en stor rolle i de fleste undersøgelser om grænseoverskridende oplevelser. I VIVEs kortlægning af uønskede hændelser oplever kvinder generelt dobbelt så mange typer hændelser over et år sammenlignet med mænd (VIVE 2024).

Kontekst og kultur er altafgørende for at modvirke grænseoverskridende oplevelser, og der er forskellige sfærer, hvor der opleves mere grænseoverskridende adfærd end i andre.

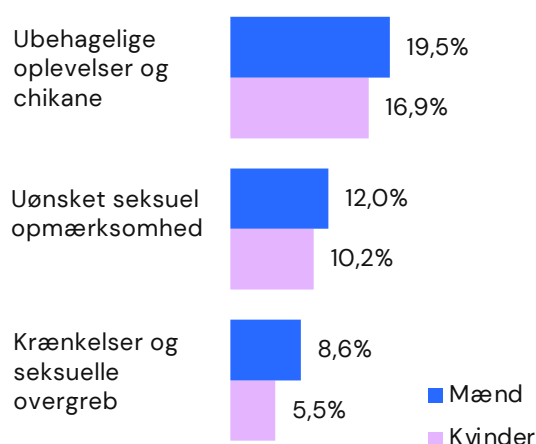
Eksempelvis er nattelivet et sted, hvor mange har haft seksuelt grænseoverskridende oplevelser (Alliancen for et trygt natteliv, 2023).

Arbejdspladsen er en anden sfære, hvor mange har grænseoverskridende oplevelser. I følge Fagbevægelsens Hovedorganisation (2019) har 34% af kvinder og 25% af mænd været udsat for krænkelser på arbejdspladsen. At arbejdspladsen er et sted, hvor en overvægt af kvinder har uønskede oplevelser, understøttes af en undersøgelse specifikt af musikbranchen: Her oplever kvinder og ikke-cis-kønnede også markant mere grænseoverskridende adfærd end mænd (Analyse & Tal, 2022).

Vi har kun fundet to studier om grænseoverskridende oplevelser specifikt for dansk idrætsliv. I den ene rapport indgår idrætslivet som en delmængde af det samlede foreningsliv i Aarhus kommune, og oplevelserne opdeles *ikke* på køn specifikt for idræt (Silverbullet Research, 2021). Den anden rapport omhandler eliteidræt (Team Danmark, 2022), hvor fokus har været på, hvem der udøvede den grænseoverskridende adfærd, og der indgår ingen kønsfordeling på, hvem der har haft de uønskede oplevelser. Derfor ved vi reelt ikke, hvordan den kønsmæssige fordeling af uønskede oplevelser er inden for idrætslivet.

Denne undersøgelse er den første af sin slags, som kortlægger uønskede oplevelser i idrætsforeninger og -klubber.

Figur 4.9: Andel, der har oplevet ubehagelige oplevelser, seksuelle tilnærmelse eller krænkelser og overgreb i forbindelse med aktiviteter i en idrætsforening eller –klub de seneste 5 år

Blandt 18–50 årige danskere der har været medlem af en idrætsforening indenfor de seneste 5 år (n=874)

Som det er vist i figur 4.9, har en lige så stor andel mænd som kvinder uønskede oplevelser. Der er indikationer på, at mænd faktisk oplever lidt mere end kvinder, men forskellene er statistisk insignifikante.

Ligesom os finder VIVE (2024), at der lige præcis inden for 'Fritid: organiserede aktiviteter' er en lille overvægt af mænd med, hvad de kalder, uønskede hændelser. Der er altså noget særligt på spil inden for idrætslivet, som adskiller sig fra andre af livets sfærer.

Da dette studie er det første af sin art, er det vigtigt at få dette fund understøttet af flere undersøgelser, før vi konkluderer noget definitivt om køn og grænseoverskridende oplevelser inden for idrætslivet.

Idræt som fællesskab

Sport generelt, er noget, der optager mange, og som kan få følelserne i kog. Når man følger sportsdebatten på sociale medier, ser man en omgangsform, der er præget af en ophedet tone såvel som decideret hadtale (Analyse & Tal, 2024).

Der er selvfølgelig stor forskel på hvordan vi diskuterer sport online og på, hvordan der snakkes ude i idrætsforeninger og – klubberne.

Men som vi så i det tidligere kapitlet, har 33% oplevet nedsættende jokes. Og der er tydelige forskelle mellem kønnene. Hele 40% af mænd har oplevet nedsættende jokes, mens det er tilfældet for 24% blandt kvinder. Og det er ikke kun omgangstonen, hvor vi finder kønsforskelle. For mændene har 4% svaret, at de har oplevet fysisk vold, mens det samme gør sig gældende for 1,7% af kvinderne.

Kulturen er hårdere for mænd – både verbalt og fysisk

40%	24%
mænd	kvinder
oplever nedsættende jokes	

4,2%	1,7%
mænd	kvinder
oplever fysisk vold	

Selvom forskellene mellem kvinder og mænds uønskede oplevelser i figur 4.9 var insignifikante, er der signifikante kønsforskelle, når vi dykker ned i de enkelte spørgsmål.

Inden for kategorien 'Ubehagelige oplevelser og chikane' finder vi en kønsforskel, hvor 7,6% mænd oplever at få ubehagelige eller uønskede beskeder fx på sociale medier, mens det samme gør sig gældende for 3,8% kvinder.

I kategorien 'Uønsket seksuel opmærksomhed' er det også tydeligt, at en større andel mænd end kvinder har haft uønskede oplevelser, når det drejer sig om uønsket fysisk kontakt eller berøring. Det svarer 6,9% mænd og 2,9% kvinder, at de har oplevet.

I den mest alvorlige kategori 'Krænkelser og overgreb' er der en større andel mænd, 6%, der svarer, at de har oplevet, at nogen har delt intime billeder eller videoer af dem mod deres vilje. Til sammenligning er der 3% kvinder, der har haft samme oplevelse.

Når mænd oplever chikane:

7,6%
mænd

3,8%
kvinder

Oplever at få ubehagelige eller uønskede beskeder fx på sociale medier

Når mænd oplever uønsket seksuel opmærksomhed

6,9%
mænd

2,9%
kvinder

Oplever uønsket fysisk kontakt eller berøring

Når mænd oplever krænkelser og overgreb:

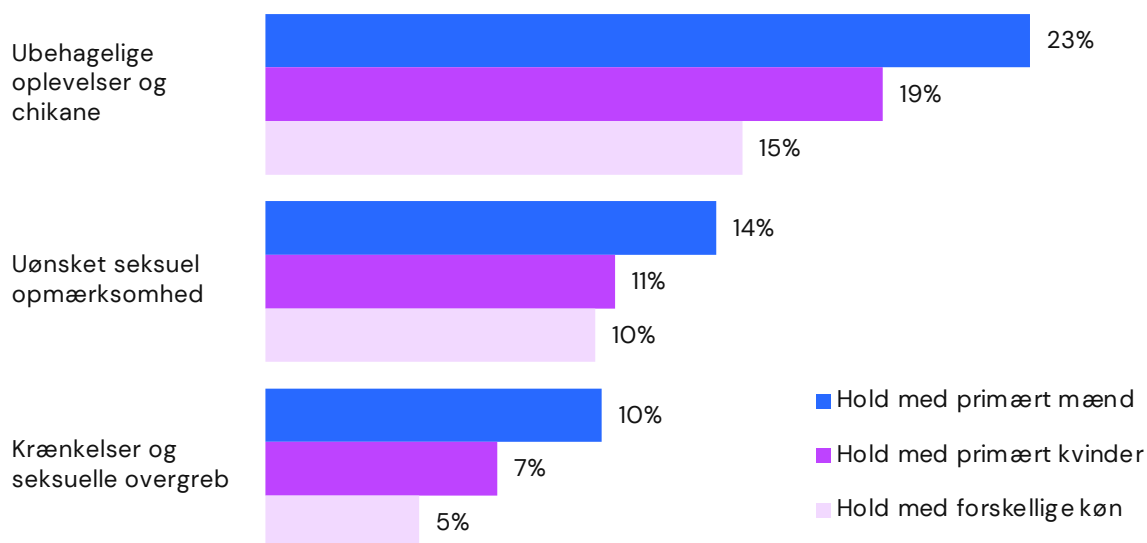

6%
mænd

3%
kvinder

Oplever at nogen har delt intime billeder eller videoer af dig mod din vilje

Figur 4.10: Andel, der har oplevet ubehagelige og chikanerende oplevelser, uønsket seksuel opmærksomhed eller krænkelse eller overgreb i forbindelse med aktiviteter i en idrætsforening eller -klub de seneste 5 år

Blandt 18–50 årige danskere der har været medlem af en idrætsforening indenfor de seneste 5 år (n=874)

De kønsopdelte fællesskaber

Mange idrætsgrene er kønsopdelte, som fodbold og håndbold, men der er også nogle som ikke er, som svømning og yoga.

Dykker vi ned i grænseoverskridende oplevelser, tegner der sig et tydeligt mønster: Der er en signifikant overvægt af 'Ubehagelige og chikanerende oplevelser', 'Uønsket seksuel opmærksomhed' og 'Krænkelser og overgreb' for de medlemmer, der har svaret, at de primært er på hold med mænd.

I figur 4.10 kan man se, at de fællesskaber, hvor der er færrest grænseoverskridende oplevelser er i fællesskaber med blandede køn.

Deler vi oplevelserne op på kvinder og mænd, og hvilken type fællesskab de hver især indgår i, finder vi ligeledes, at både kvinder og mænd på hold med blandede køn har færrest grænseoverskridende oplevelser.

Kvinder, der primært er på hold med mænd, har generelt højere sandsynlighed for at have haft grænseoverskridende oplevelser. Mens det for mænd både er på hold primært med kvinder, og på hold med primært mænd, at de har en større sandsynlighed for at have haft grænseoverskridende oplevelser.

Dette kan være en del af forklaringen på, at mænd har en relativt høj andel af grænseoverskridende oplevelser i idrætsregi. De er nemlig både ekstra udsatte, når de dyrker idræt primært med kvinder, men også når de er på hold primært med mænd, fordi det generelt virker til at være et miljø med flere grænseoverskridende oplevelser.

5

5

Hvilke grænse-
overskridende
oplevelser har
de unge?

5

Unge er mere udsatte i idræt

I forrige kapitel kortlagde vi gruppen af 18–50 åriges grænseoverskridende oplevelser. Her blev det klart, at nogle grupper er mere udsatte end andre. Etniske minoriteter og LGBT+ personer var særligt udsatte og trak desværre gennemsnittet op på flere parametre. Ligesom VIVE (2024) fandt vi også, at de yngste medlemmer er særligt udsatte.

Af den grund har vi tilegnet dette kapitel til udelukkende at afdække unges grænseoverskridende oplevelser.

I figur 5.1 på næste side har vi opgjort alle de 13 mål, vi har opstillet for uønskede oplevelser fordelt på unge i alderen 18–35 år og de lidt ældre på 36–50 år.

Det første, der bliver tydeligt ved at se på figuren, er, at de 18–35 årige har haft langt flere grænseoverskridende oplevelser på alle 13 parametre end de 36–50 årige.

Inden for kategorien 'Ubehagelige oplevelser og chikane' har 9% blandt de 18–35 årige oplevet at få nedsættende spørgsmål om deres køn eller seksualitet mod 4% blandt de 36–50 årige. 'At få sendt ubehagelige eller uønskede beskeder' er også mere udbredt blandt de 18–35 årige: Det har 8% af de 18–35 årige oplevet mod 3% blandt de 36–50 årige oplevet. Hele 13% –svarende til hver 8. medlem – blandt 18–35 årige har oplevet at få uønskede kommentarer om deres udseende. Det samme gælder for 8% af de 36–50 årige.

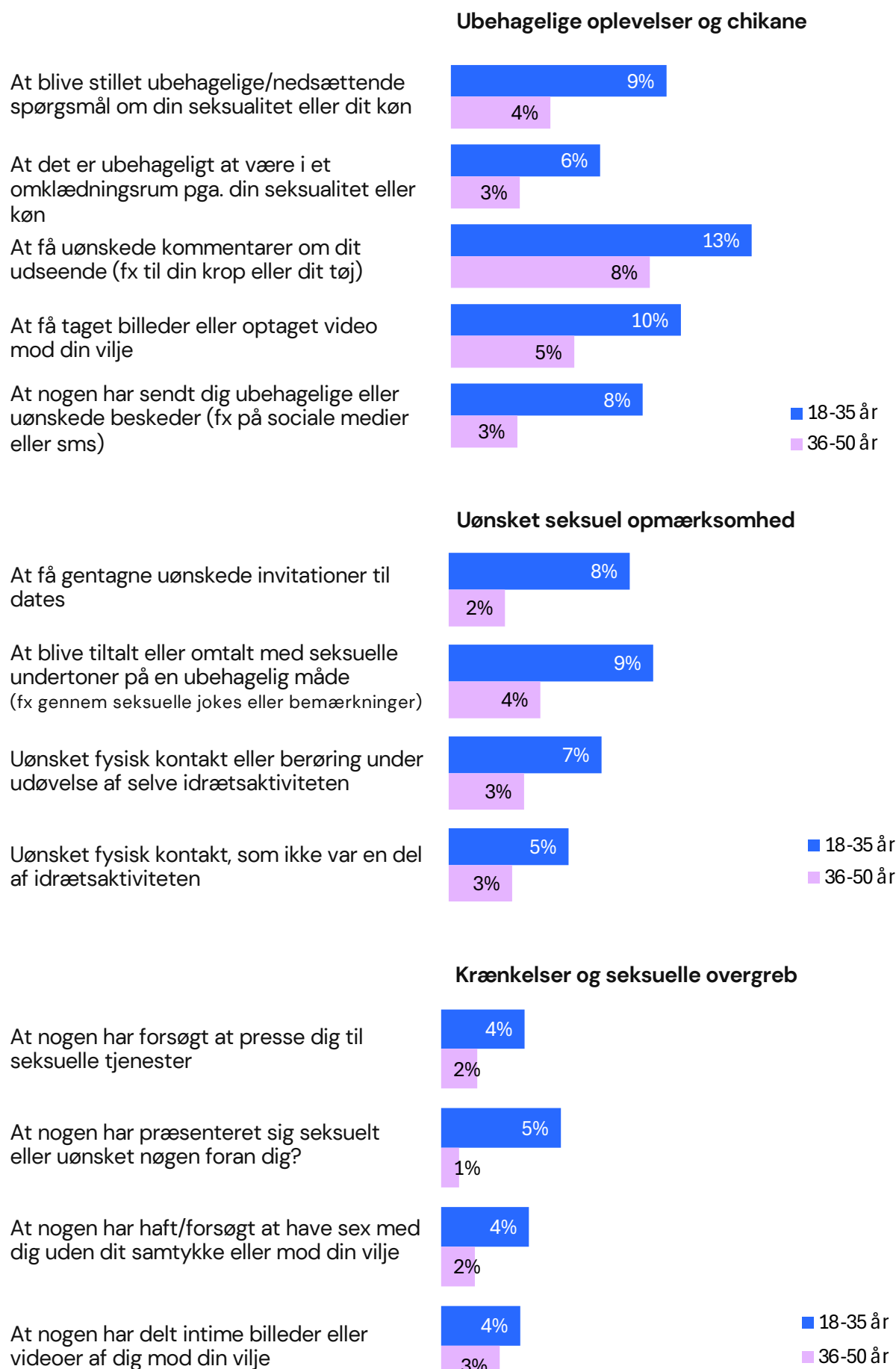
I kategorien 'Uønsket seksuel opmærksomhed' er der også store forskelle mellem aldersgrupperne. Hvor 8% har fået gentagne uønskede invitationer til dates blandt de 18–35 årige, er det samme tilfældet for 2% blandt de 36–50 årige. Blandt de 18–35 årige er der 9%, der har oplevet 'At blive tiltalt eller omtalt med seksuelle uønskede undertoner på en ubehagelig måde', mens det samme er tilfældet for 4% blandt de 36–50 årige. Fysisk uønsket kontakt under eller uden for idræt har 5–7% af de 18–35 årige oplevet, mens det for de 36–50 årige gælder for 3%.

I den mest alvorlige kategori, 'Krænkelser og overgreb', er der også større forskelle. Den største forskel ligger i 'At nogen har præsenteret sig seksuelt eller uønsket nøgen foran dig.' Det har 5% – hver 20. medlem – i alderen 18–35 år oplevet. For de 36–50 årige er der 1%, der har oplevet det.

De unge oplever også i højere grad deciderede overgreb end de ældre medlemmer. 4% af de 18–35 årige har oplevet 'At nogen har forsøgt at presse dig til seksuelle tjenester' eller 'At nogen har haft/forsøgt at have sex med dig uden samtykke og mod din vilje'. Det samme gør sig gældende for 2% blandt de 36–50 årige.

Det er tydeligt, at de yngre medlemmer er mere udsatte, og det er et vigtigt opmærksomhedspunkt for idrætsforeninger og –klubber at have et særligt fokus på de unge medlemmer.

Figur 5.1: Tre grader af uønskede oplevelser for unge under 36 år

”

En træner fra det andet hold kaldte mig en “boldluder”, fordi jeg bare spillede bolden rundt uden at skyde på mål.

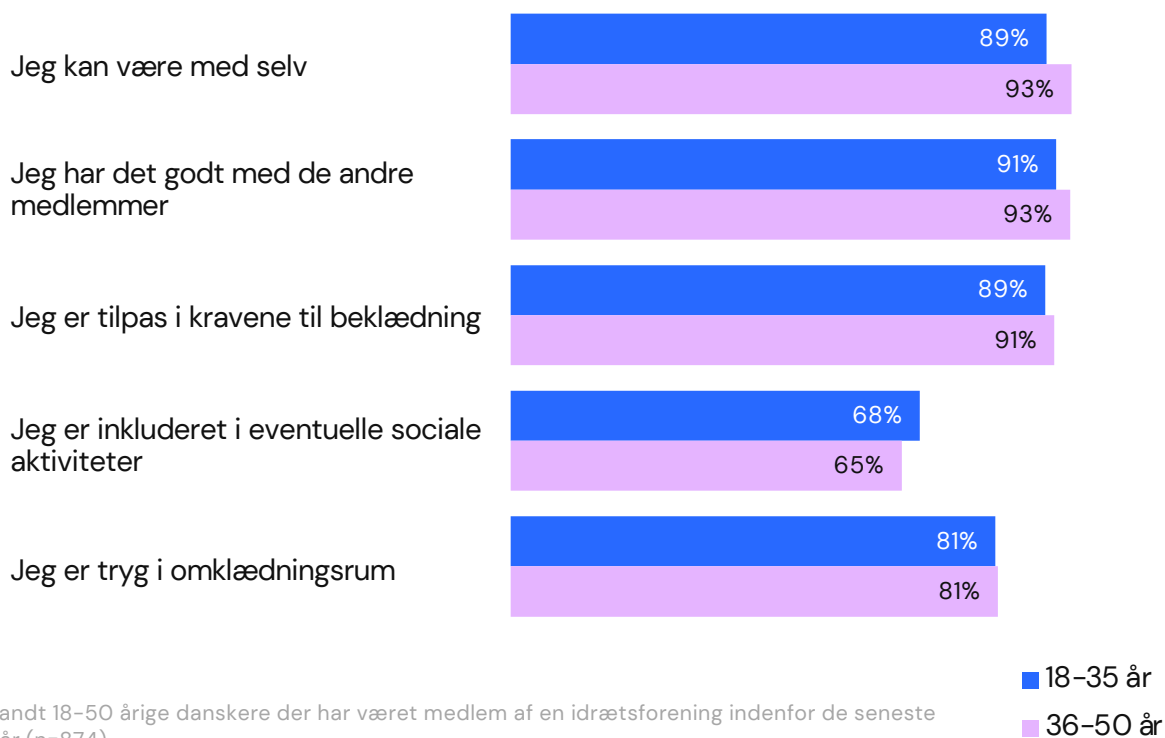
Heteroseksuel kvinde, 19 år, etnisk majoritet

”

Som målmand, der har taget en del på i vægt, har jeg fået nogle uønskede kommentarer om, at jeg har fået det nemmere ved at fylde i målet. Og til springgymnastik, hvor stramt tøj er et must, har der været kommentarer, som jeg ikke ville have accepteret som træner.

Biseksuel mand, 26 år, etnisk majoritet

Figur 5.2: Andel, som svarer i nogen eller i høj grad til spørgsmålet: "Når du tænker på dine idrætsaktiviteter i klub eller forening inden for de seneste 5 år, føler du så generelt set, at..."

På trods af at de 18-35 årige har flere uønskede oplevelser end de 36-50 årige medlemmer, ligger begge aldersgrupper på niveau når vi spørger tryghed og inklusion (se figur 5.2). Niveaue af tryghed og inklusion er det samme på tværs af *alle* aldersgrupper blandt 18-99 årige danskere i idrætsforeningerne (tal er ikke medtaget).

Idrætsmiljøets betydning for grænse- overskridende oplevelser

Idrætsmiljøet påvirker andel af grænseoverskridende oplevelser

I dette kapitel sammenligner vi andelen med grænseoverskridende oplevelser på tværs af idrætsgrene. Eftersom 43% dyrker flere former for idræt, kan vi ikke præcist udtale os om, i hvilket idrætsmiljø grænseoverskridelsen er sket. Af dem, der dyrker flere idrætsgrene, er der 26%, der har dyrket to former, og 11% tre former inden for de seneste fem år. Vi finder alligevel interessante forskelle. Forskellene er så store, at resultaterne peger på, at idrætsmiljøer har betydning for andelen af grænseoverskridende oplevelser.

Nogle idrætsgrene, som eksempelvis badminton og tennis, burde have en del til fælles, i hvert fald i teorien, men vi finder vi store forskelle i andelen af grænseoverskridende oplevelser. Årsagerne findes måske i de strukturer og kulturer, der også adskiller de forskellige idrætsgrene.

Vi kan i hvert fald se tydelige kulturelle forskelle, når vi ser på andelen der har oplevet nedsættende jokes indenfor de forskellige idrætsgrene. Her har mere end halvdelen (51%) af medlemmerne i fodboldforeninger og -klubber oplevet

nedsættende jokes om mænd, kvinder, etniske minoriteter eller LGBT+ personer. Det skal ses i forhold til hver tredje (33%) i gennemsnit og hver femte (18%) inden for henholdsvis pilates og yoga.

I figur 6.1, 6.2 og 6.3 er opgjort andelen af grænseoverskridende oplevelser inden for de største sportsgrene i undersøgelsen. Her er der fire sportsgrene, som generelt ligger højt, nemlig tennis, kampsport, fodbold og svømning. Inden for disse idrætsgrene finder vi, at omkring 1 ud af 4 medlemmer har haft 'Ubehagelige eller chikanerende oplevelser'. 1 ud af 5 har oplevet 'Uønskede seksuelle tilnærmelser', mens 1 ud af 8 har oplevet 'Krænkelser og overgreb'.

Selvom stikprøverne inden for hver idrætsgren er for små til, at vi kan komme i dybden med, hvordan kulturen adskiller sig inden for hver sportsgren, er det tydeligt, at der skal arbejdes målrettet med kulturændringer.

Ubehagelige og chikanerende oplevelser

Som vi har vist tidligere, er der 18% på tværs af alle idrætsgrene i undersøgelsen, der har haft ubehagelige eller chikanerende oplevelser i idrætsregi. I figur 6.1 har vi opgjort andele med ubehagelige og chikanerende oplevelser inden for hver idrætsgren.

Gang- og løb har en kedelig førsteplads, hvor hele 32% har haft ubehagelige eller chikanerende oplevelser. De høje tal er drevet af en større andel, der får uønskede kommentarer om deres udseende, at de får taget billeder og også får tilsendt uønskede beskeder.

For kampsport er de høje tal hovedsageligt drevet af kvinders oplevelser. Her gælder det særligt at blive stillet ubehagelige eller nedsættende spørgsmål om seksualitet og køn, at det er ubehageligt i omklædningsrummet pga. seksualitet og køn samt at få uønskede kommentarer om udseende.

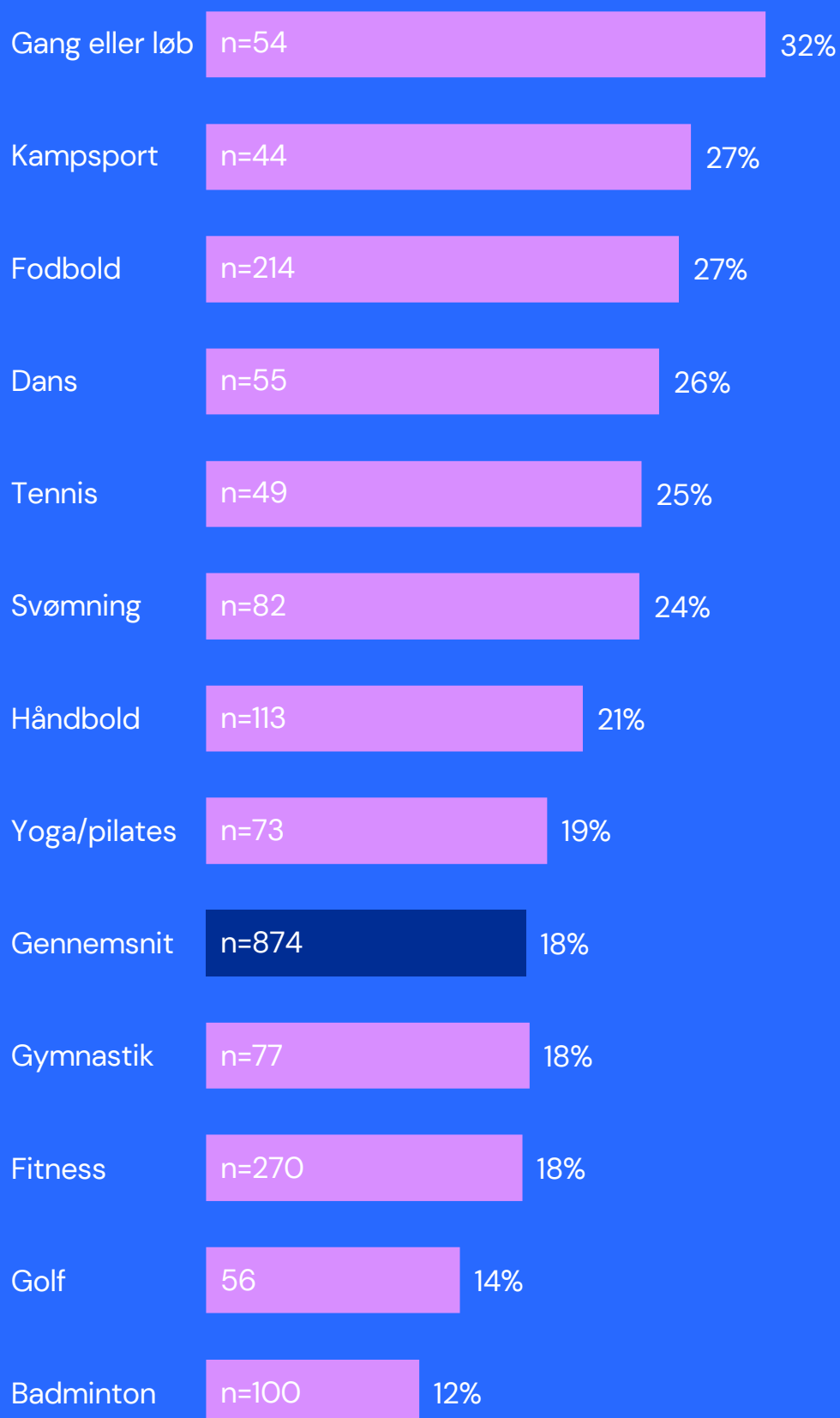
Inden for fodbold er tallene jævnt høje på alle spørgsmålene. Her er de høje tal drevet

af mændene, der ligger højere end gennemsnittet på alle spørgsmål. De ligger særligt højt på at blive stillet ubehagelige og nedsættende spørgsmål om deres seksualitet og køn, at det er ubehageligt at være i omklædningsrum pga. seksualitet eller køn, og at de får taget uønskede billeder og videoer mod deres vilje og også får tilsendt ubehagelige og uønskede beskeder.

Dans ligger under gennemsnittet på flere spørgsmål, men ender alligevel højt på listen i toppen. Det skyldes en stor andel, der har oplevet uønskede kommentarer om udseende og at modtage uønskede beskeder.

Selvom tennis scorer højt på alle fem spørgsmål, ligger det ikke højest. Det skyldes, at det i høj grad er en lille gruppe personer, der både har de ubehagelige og chikanerende oplevelser. Det samme gælder for svømning, hvor der også generelt er en høj andel med ubehagelige og chikanerende oplevelser.

Figur 6.1: Andelen der har haft én eller flere ubehagelige eller chikanerende oplevelser i forbindelse med aktiviteter i deres idrætsforening eller klub indenfor de seneste 5 år. Opgjort på idrætsgrene.

Uønsket seksuel opmærksomhed

I hele aldersgruppen 18–50 år er der 11%, der har oplevet uønsket seksuel opmærksomhed, men for nogle idrætsgrene er der næsten dobbelt så store andele.

Inden for tennis og gang eller løb er der hele 20%, der har haft én eller flere oplevelser med uønsket seksuel opmærksomhed. Tennis ligger højt på alle fire spørgsmål.

Gang eller løb har særligt mange oplevelser med uønsket fysisk kontakt under udøvelse af selve idrætsaktiviteten, men ligger gennemsnitligt på uønsket fysisk kontakt, som ikke var en del af idrætsaktiviteten. Gang eller løb ligger også langt over gennemsnittet for at få gentagne uønskede invitationer til dates.

Svømning ligger også højt på uønsket fysisk kontakt, men her gælder det både i udøvelsen og uønsket fysisk kontakt, som ikke var en del af idrætsaktiviteten.

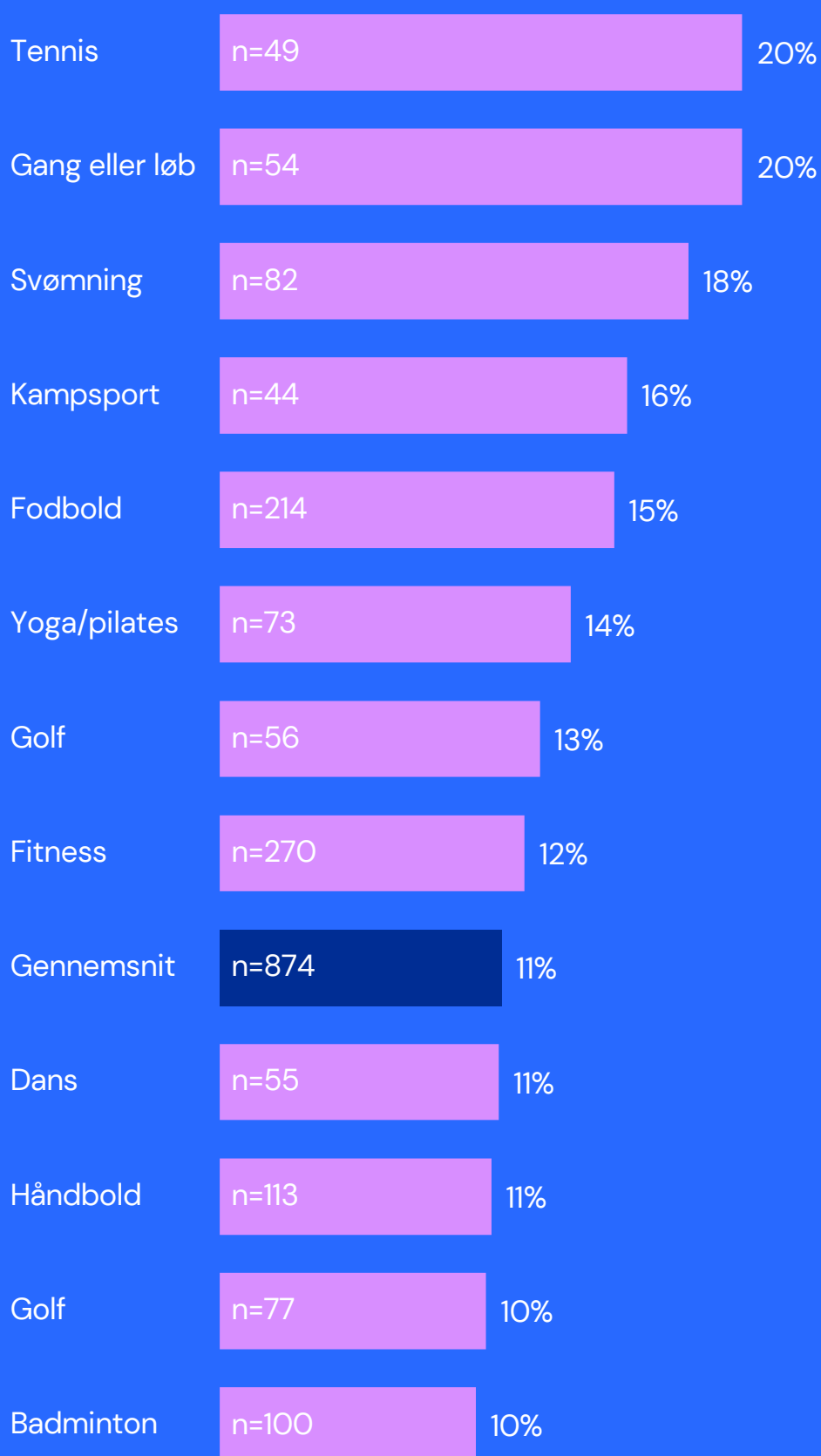
Svømning ligger også højt på at blive omtalt med seksuelle undertoner på en ubehagelig måde.

Både kampsport og fodbold ligger langt over gennemsnittet på alle spørgsmål om uønsket seksuel opmærksomhed. Kampsport ligger højest blandt de 12 idrætsgrene på uønsket fysisk kontakt, som *ikke* var en del af idrætsaktivitet.

Som med 'Ubehagelige og chikanerende oplevelser' er oplevelserne med uønsket seksuel opmærksomhed inden for fodbold drevet af mænds oplevelser og inden for kampsport kvinders oplevelser.

I kampsport er oplevelser med uønsket fysisk kontakt, som ikke var en del af idrætsaktiviteten, alene drevet af kvinders oplevelser. Blandt kvinder inden for fodbold er andelen, der har oplevet uønsket seksuel opmærksomhed, enten lig eller under gennemsnittet på alle svar.

Figur 6.2: Andelen der har haft én eller flere oplevelser med uønsket seksuel opmærksomhed i forbindelse med aktiviteter i deres idrætsforening eller klub indenfor de seneste 5 år. Opgjort på idrætsgrene.

Blandt 18–50 årige danskere der har været medlem af en idrætsforening indenfor de seneste 5 år. (n=874)

Krænkelser og overgreb

I den mest alvorlige kategori af grænseoverskridende oplevelser har vi 'Krænkelser og overgreb'. I undersøgelsen er der 7%, der har haft denne type oplevelser, men som det bliver tydeligt i figur 6.3, er der betydelige forskelle mellem idrætsgrene. Der er signifikante forskelle mellem toppen og bunden.

Både tennis, kampsport, fodbold og svømning har høje andele på alle fire spørgsmål, der tilsammen udgør 'Krænkelser og overgreb' i undersøgelsen.

Både kampsport og svømning har en stor overandel, der har svaret bekræftende på, 'at nogen har forsøgt at presse dig til seksuelle tjenester'. Til spørgsmålet om 'nogen har haft/forsøgt at have sex med dig uden dit samtykke eller mod din vilje' ligger svømning langt højere end de andre idrætsgrene, selvom både fodbold, tennis og kampsport også ligger højt.

Alle fire idrætsgrene ligger højt på, at 'nogen har præsenteret sig seksuelt eller uønsket nøgen foran dig', men inden for kampsport er der også en overvægt i at have haft denne oplevelse flere gange.

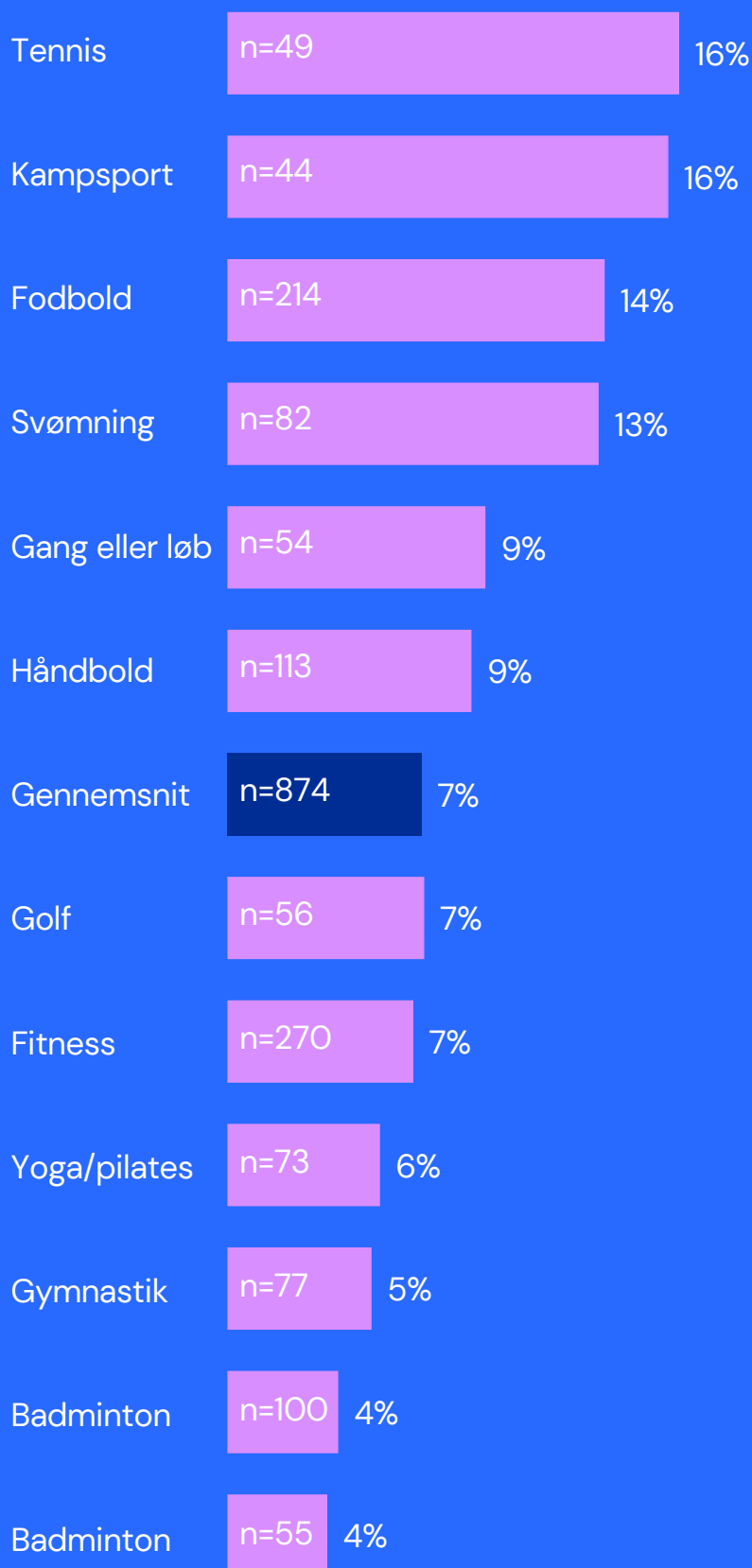
'At nogen har delt intime billeder eller videoer af dig mod din vilje' ligger også højt for alle fire sportsgrene. Her er tennis højest hvor der også er en overvægt med flere af denne oplevelse.

Inden for fodbold er de høje tal drevet af mænds oplevelser på alle fire spørgsmål.

Det samme gælder for svømning, hvor særligt tallene for 'At nogen har haft/forsøgt at have sex med dig uden dit samtykke eller mod din vilje' er foruroligende høje særligt for mænd. Men også for kvinder.

Inden for kampsport og tennis er stikprøven og andelen for lille til, at vi kan finde statistisk signifikante forskelle på køn.

Figur 6.3: Andelen der har haft én eller flere oplevelser med krænkelser og overgreb i forbindelse med aktiviteter i deres idrætsforening eller klub indenfor de seneste 5 år. Opgjort på idrætsgrene.

The image features a solid blue background with three large, stylized, light purple '7' shapes. Each '7' is composed of a horizontal top bar and a diagonal stem, with a small gap between the two parts. The shapes are positioned in the upper left, middle left, and lower left areas of the frame. The text 'Data, metode & litteratur' is centered in the right half of the image.

Data, metode & litteratur

Data og metode

Rapporten bygger på en spørgeskemaundersøgelse. Den er udsendt gennem Voxmeters repræsentative panel til 4.408 voksne danskere i perioden februar–maj 2024. Ud af dem har 1.898 personer været medlem af en idrætsforening eller –klub inden for de seneste 5 år.

Disse medlemmer har svaret på knap 40 spørgsmål, der omhandler tryghed, deres forhold til træner, ubehagelige oplevelser, chikane, uønsket seksuel opmærksomhed, krænkelse og seksuelle overgreb.

Den fulde stikprøve på 4.408 voksne danskere er repræsentativ på både alder, køn og geografi. Det er sværere at teste for repræsentativitet for medlemmer af idrætsforeninger, da der mangler stabile overblik. Det er dog muligt at teste på alder gennem DGIs medlemsopgørelser (DGI 2024). Sammenlignes denne fordeling med vores stikprøve, er den repræsentativ på alder for voksne, der dyrker idræt.

Fordi det primært er den yngre del af befolkningen, der har haft grænseoverskridende oplevelser i idrætsregi, har vi valgt udelukkende at fokusere på aldersgruppen 18–50 år. Blandt de 18–50 årige er der 874 i stikprøven. I få udvalgte nøgletal inkluderer vi hele gruppen af idrætsudøvere i alderen 18–99 år, og i de tilfælde har vi gjort det tydeligt i teksten.

Analyse & Tal har på baggrund af en litteraturgennemgang udarbejdet et udkast

til spørgeskemaet, hvorefter de endelige spørgsmål er udviklet i samarbejde med en styregruppe bestående af repræsentanter for DGI og Sex & Samfund. Her er vendt både spørgsmålsformuleringer og relevansen af det enkelte spørgsmål. Vi har fået teknisk sparring af Nanna Gabrielsen, chefkonsulent hos Voxmeter, både i forhold til spørgsmålsformuleringer og udsendelse.

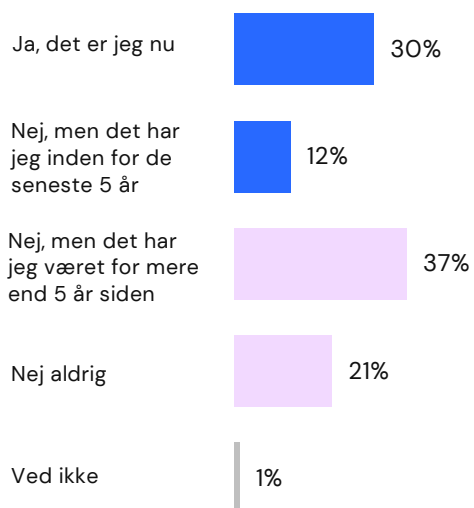
Spørgsmålene er konstrueret, så vi kunne afprøve en række hypoteser. Vi har med denne undersøgelse taget et første spadestik i at undersøge grænseoverskridende oplevelser i idræt. Derfor omhandler spørgsmålene grænseoverskridende oplevelser af mere eller mindre grov karakter. Derudover har vi også spurgt ind til medlemmernes tryghed og inklusion, deres forhold til deres træner og deres idrætsgrene.

I undersøgelsen har respondenterne haft mulighed for skriftligt at fortælle om deres oplevelser i de åbne besvarelser. Nogle af beskrivelserne indgår som citater i anonymiseret form, med køn, alder, seksualitet, samt hvorvidt de er tilhører en etnisk minoritet.

Selvom vi har forsøgt at indfange de brede tendenser i idræt inden for grænseoverskridende oplevelser, er vi opmærksomme på, at medlemmer i idrætsforeninger og –klubber langt fra er én homogen gruppe, og at der kan være store forskelle på tværs af foreninger og klubber, såvel som idrætsgrene.

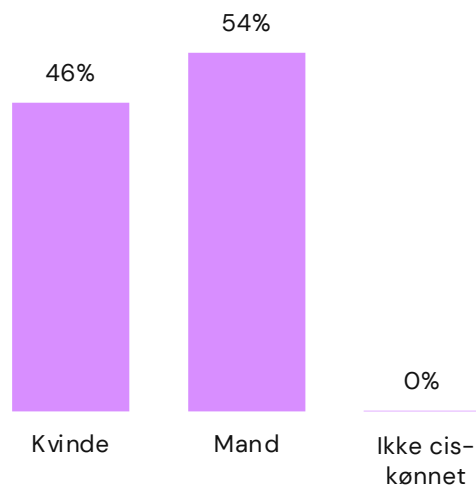
Fordeling af køn, geografi og alder i stikprøven

Er du, eller har du tidligere været medlem af en idrætsforening eller -klub?

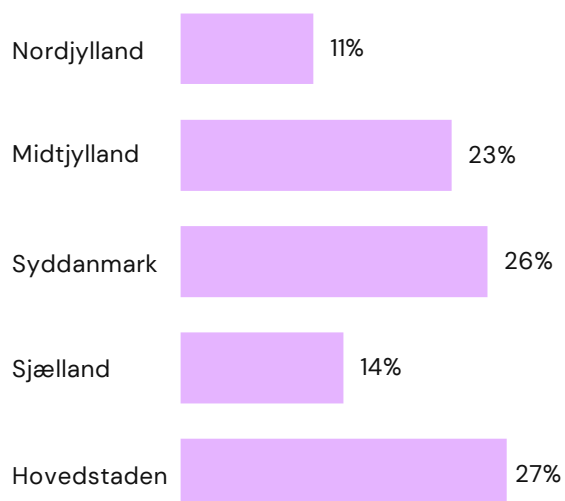
Blandt 18-99 årige danskere (n=4.395)

Hvad er dit køn?

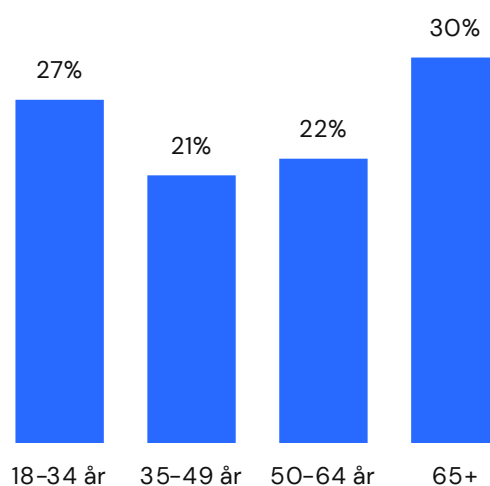
Blandt 18-99 årige danskere der har været medlem af en idrætsforening indenfor de seneste 5 år (n=1.811)

Hvor bor du?

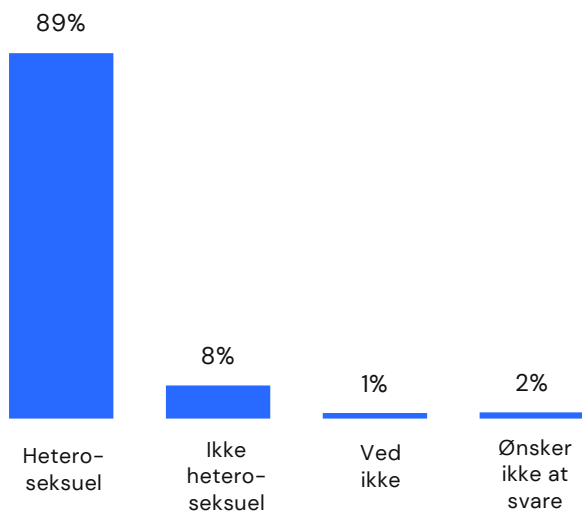
Blandt 18-99 årige danskere der har været medlem af en idrætsforening indenfor de seneste 5 år (n=1.811)

Hvad er din alder?

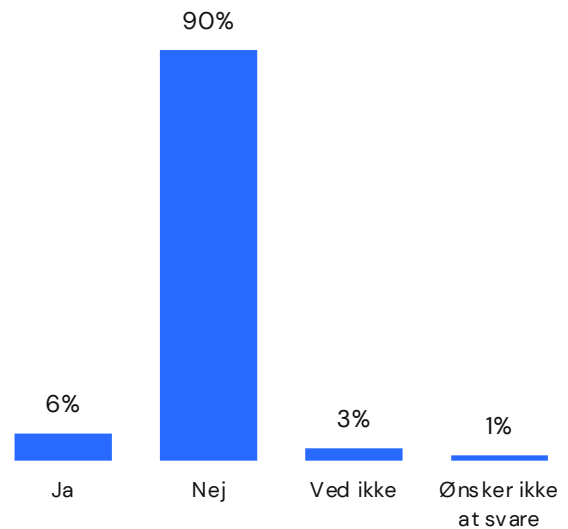

Blandt 18-99 årige danskere der har været medlem af en idrætsforening indenfor de seneste 5 år (n=1.811)

Hvad er din seksuelle orientering?

Føler du, at du tilhører et etnisk mindretal i Danmark?

Blandt 18–99 årige danskere der har været medlem af en idrætsforening indenfor de seneste 5 år (n=1.811)

Voxmeters panel kan ikke sikre et repræsentativt udsnit af etniske minoriteter. De er simpelthen underrepræsenterede i deres online panel. Derfor skal de 6% i stikprøven ikke ses som en repræsentativ fremstilling af, hvor mange etniske minoriteter der deltager i idræt, da underrepræsentationen allerede sker i panelet.

Det samme gælder kønsidentitet. Voxmeters panel opererer kun med to køn: 'Mand' og 'Kvinde'. Derfor er det nærliggende at forestille sig, at man har mindre lyst til at være sig selv, hvis man eksempelvis identificerer sig som non-binær. Vi har separat spurgt ind til respondentens kønsidentitet, men har fået meget få svar fra 'ikke cis-kønnede'. På grund af en mulig skævhed i panelet kan vi heller ikke tilskrive denne underrepræsentation til et generelt billede i idrætsforeninger og -klubber.

En konsekvens af, at vi har så få 'ikke cis-kønnede' i stikprøven, er, at vores LGBT+ -kategori næsten kun består af gruppen 'Ikke-heteroseksuelle'.

Selvom vores undersøgelse ikke kan udtale sig om en underrepræsentation fra etniske minoriteter og 'ikke cis-kønnede', er der

undersøgelser, der peger på, at etniske minoriteter deltager mindre i organiseret sport end etniske danskere (Syddansk Universitet, 2022). Dette kan også gøre sig gældende for LGBT+ -personer, da en kortlægning viser, at de oplever en del barrierer for at indgå i idrætsforeninger og -klubber, særligt i forbindelse med omklædning (Analyse & Tal, 2020).

Statistisk test

Undersøgelsen er deskriptiv, og vi fremviser andele, der har svaret, at de har haft bestemte oplevelser. Nogle figurer viser sammenhænge mellem svar, fx mellem medlemmers tryghed og deres forhold til deres træneren.

I beskrivelsen har vi udelukkende lagt vægt på signifikante forskelle. Signifikans er bestemt gennem dobbeltsidet Z-test med et 5% signifikansniveau. Steder, hvor forskellene er små, kan være vist i en figur, men de vil ikke indgå i konklusioner om forskelle.

Da vi belyser problemstillingen omkring grænseoverskridende oplevelser i idræt rent deskriptivt, har vi i teksten været opmærksomme på at bakke vores resultater op af anden litteratur, særligt VIVE (2024).

Litteratur

Alliance for et tryggere natteliv (2023): Diskrimination og grænseoverskridende adfærd i det Københavnske natteliv. Find undersøgelsen [her](#)

Analyse & Tal (2020): Udfordringer & barrierer blandt LGBT+ personer i idrætsforeninger. Find undersøgelsen [her](#)

Analyse & Tal (2022): Hvorfor er der så få kvinder i musikken? Find undersøgelsen [her](#)

Analyse & Tal (2024): Angreb & had i sportsdebatten på sociale medier. Find undersøgelsen [her](#)

Analyse & Tal (2018): Undersøgelse af uønsket seksuel adfærd rettet mod studerende på de danske universiteter. Find undersøgelsen [her](#)

DGI (2024) DGIs medlemsopgørelse. Find [her](#)

Idrættens Analyseinstitut (2022): Team Danmark trivselsundersøgelse 2022. Find undersøgelsen [her](#)

Idrættens Analyseinstitut (2020): Danskernes motions- og sportsvaner. Find undersøgelsen [her](#)

Idrættens Analyseinstitut(2018): Socialt udsatte i idrætten. Find undersøgelsen [her](#)

Folkeskolen (2023): Syv ud af ti idrætslærere har problemer med at eleverne i bad efter idræt. Find artiklen [her](#)

Sex & samfund og Børns Vilkår (2021): Samvær og kultur i ungdomspolitiske fællesskaber. Find undersøgelsen [her](#)

Silverbullet Research for Idrætssamvirket (2021a): Undersøgelse af sexismen og sexchikane i sports- og fritidsforeninger i Aarhus kommune. Find undersøgelsen [her](#)

Silverbullet Research for Idrætssamvirket (2021b): Undersøgelse af sexismen og sexchikane i kultur- og foreningslivet i Aarhus kommune. Find undersøgelsen [her](#)

VIVE (2024): Danskeres erfaringer med sexistisk adfærd og omgivelsernes reaktioner. Find undersøgelsen [her](#)

Syddansk Universitet (2022): Indvandrerer og efterkommeres deltagelse i idrætsforeninger. Find undersøgelsen [her](#)

Viden om seksuelt grænseoverskridende oplevelser

ESPD: Everyday Sexisme Projekt Danmark <https://everydaysexismproject.dk/sexisme-pyramiden/>

KVINFO: <https://kvinfo.dk/sexisme-og-seksuel-chikane/>

Arbejdstilsynet (2023): Krænkende handlinger, herunder mobning og seksuel chikane. Find undersøgelsen [her](#)

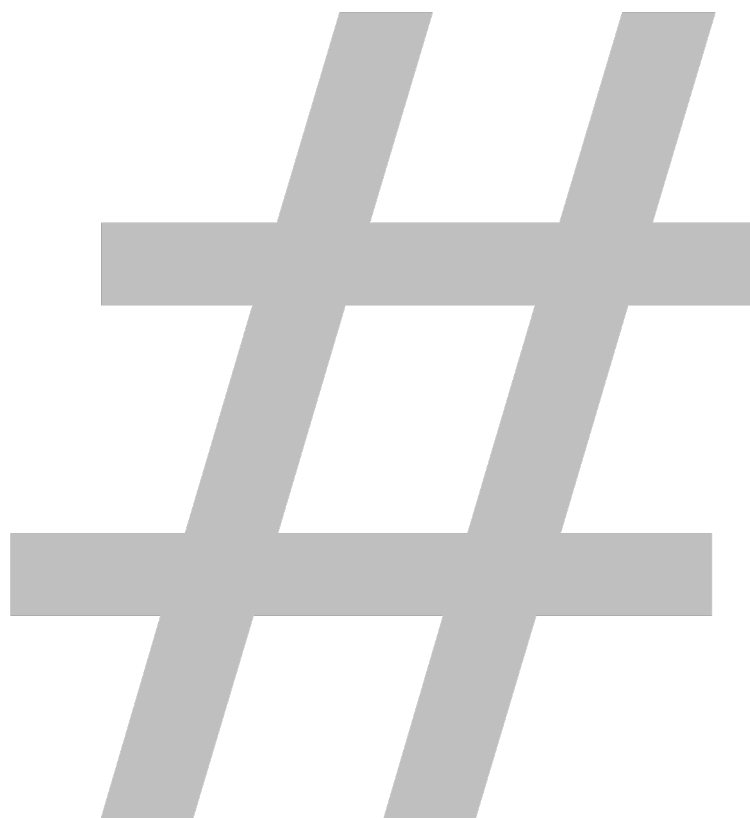
Analyse & Tal

Analyse & Tal er et kooperativt analysebureau med kontorer i København, Aarhus og Oslo. Vi tæller dét, der er svært og kombinerer klassiske metoder med nye digitale.

Analyse & Tal har eksisteret siden 2014 og tæller i dag 30 medarbejdere. Vi er sociologer, statistikere, økonomer, programmører, kommunikatører og designere, og vi arbejder tværfagligt med vores projekter, blandt andet indenfor desinformation, online had og

aktivisme, erhvervsanalyser og evalueringer af alt fra sociale indsatser til turismens klimaaftryk.

Analyse & Tals drøm er at skabe et mere demokratisk og lige samfund. Derfor har vi valgt at organisere os som et medarbejderejet kooperativ. Vi er stolte af at investere vores overskud i udviklingen af nye metoder, projekter og i demokratiseringen af vores samfund som helhed.

Trygge idrætsfællesskaber er
udarbejdet af Analyse & Tal
på opdrag fra DGI med
sparring fra Sex & Samfund

2024

